

Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj

Banović, Ksenija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:736463>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-18**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
IZVANREDNI STUDIJ BIBLIOTEKARSTVA
Ak. god. 2019./2020.

Ksenija Banović

Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj :

izvor za proučavanje književno – kulturnih i nakladničkih veza

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Daniela Živković

Zagreb, srpanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Bibliografija je gramatika književnoznanstvenih istraživanja.

Bibliography is the grammar of literary investigation.

Walter Greg

Sadržaj

Uvod.....	6
Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj.....	7
Analiza bibliografije.....	29
Povijesni kontekst književno-kulturnih i nakladničkih hrvatsko-bugarskih veza.....	32
Prvo razdoblje književno – kulturnih veza: Od oslobođenja Bugarske 1878. do Prvoga svjetskog rata.....	33
Međuraće.....	35
Drugo razdoblje književno-kulturnih veza: od 1941. do 1944.....	38
Prvi službeni posjet hrvatskih pisaca Bugarskoj.....	38
Prijevodna produkcija poslije 9. rujna 1944.....	40
Prijelomna 1948. – povratak Pelinu i Jovkovu.....	42
Pedesete godine 20. stoljeća.....	42
Šezdesete godine 20. stoljeća.....	43
Sedamdesete godine 20. stoljeća.....	44
Osamdesete i devedesete godine 20. st.	45
Treće razdoblje književno kulturnih veza – Dvijetisućite.....	46
Revija malih književnosti 2008. godine.....	47
Suradnja Društva hrvatskih književnika s bugarskim književnicima.....	47
Suradnja Hrvatskog društva pisaca s bugarskim piscima.....	48
Klub studenata južne slavistike A-302.....	48
Prijevodi poezije.....	48
Nagrada Europske unije za književnost.....	48
Hrvatski prijevodi bugarske književnosti za djecu i mlade.....	52
Ljudevit Krajačić, promotor bugarske književnosti za djecu.....	53

Nikolaj Fol (1898-1969.).....	54
Aleksandar Spasov (1879- 1966.)	55
Elin Pelin kao dječji pisac	56
Angel Karalijčev (1902-1972.).....	57
Bugarske narodne priče za djecu.....	58
Ran Bosilek (1886-1958.)	58
Prevoditelji s bugarskog jezika	59
August Harambašić (1861-1911.)	59
Fran Gundrum Oriovčanin (1856-1919.)	60
Ljudevit Krajačić (1882-1970.).....	61
Ivan Esih (1898-1966.).....	61
Joza Živković (1906-1966.)	62
Leo Držić (1910-1986.).....	62
Ivo Balentović (1913-2001.)	63
Vesna Parun (1922-2010.).....	63
Dragutin Tadijanović (1905-2007.) i Gustav Krklec (1899-1977.).....	64
Zaključak.....	64
Literatura:	67

1. Uvod

Bibliografijom priloženom u nastavku diplomskoga rada okupljena su i opisana tiskana izdanja prijevoda bugarske književnosti na hrvatski jezik, s izuzetkom dviju jedinica elektroničke građe, od prvoga objavljenog prijevoda - antologije *Bugarske pjesme* u izboru i prijevodu Augusta Harambašića¹, objavljene u Zagrebu, 1886. godine, do prijevoda bugarske književnosti koji su objavljeni u 2021. godini. Izbor jedinica objavljen u članku *Bugarska i Bugari u hrvatskoj knjizi kroz stoljeća : prilozi bibliografiji bugarsko-hrvatskih kulturnih veza* Stjepana Sučića², čini polazište za ovu bibliografiju. Navedeni izbor dopunila je Sonja Martinović za katalog izložbe *Jezik sveti mojih djedova: hrvatsko-bugarske usporednice*³. S obzirom na veliki obim bugarske književnosti u prijevodu objavljujane u hrvatskoj periodici, u radu je pozornost pridana isključivo omeđenim publikacijama. Prijevodi bugarske književnosti objavljujani u hrvatskoj periodici dovoljno su iscrpna tema za poseban rad.

Svrhu dopunjene bibliografije prepoznajem u okupljanju potpunijih pojedinosti o prijevodima bugarske književnosti na hrvatski jezik, s ciljem predstavljanja upravo bibliografije kao vrijednoga izvora za proučavanje književno-kulturnih veza i nakladničke produkcije. Nadalje, rad pokušava analizom bibliografije propitati dinamiku nakladničke djelatnosti te razmotriti motive i okolnosti objavljivanja pojedinih djela, i to od kraja 19. stoljeća do danas, s obzirom na utjecaj društveno – političkog konteksta i kulturno-povijesnih bugarsko-hrvatskih odnosa na prijevodno stvaralaštvo.

Prvi dio rada donosi bibliografiju prijevoda bugarske književnosti na hrvatskom jeziku, tj. prijevoda objavljenih u Hrvatskoj. Ovo je specijalna popisna bibliografija, prema pripadnosti radova predmetna, po vremenu retrospektivna, po potpunosti obuhvata sveobuhvatna, po načinu izrade primarna, po osnovnom rasporedu kronološka te po vrsti opisa referativna. Bibliografija je izrađena metodom *de visu*, odnosno neposrednim uvidom u građu dostupnu u fondu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta

¹ Harambašić, August. *Bugarske pjesme*. Zagreb : Nakladom Ivana Krajač, 1886.

² Sučić, Stjepan. *Bugarska i Bugari u hrvatskoj knjizi kroz stoljeća : Prilozi bibliografiji bugarsko-hrvatskih kulturnih veza*. // Država, društvo i kultura Bugara i Hrvata VII. – XXI. St. / ur. Rumjana Božilova. Sofija : Gutenberg. 2009. str. 135-190

³ Organizator izložbe je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u suradnji s Veleposlanstvom Republike Bugarske u Republici Hrvatskoj i Hrvatsko-bugarskim društvom iz Zagreba, a suautorice Ksenija Banović i Sonja Martinović. Naziv izložbe *Jezik sveti mojih djedova* predstavlja prvi stih pjesme *Bugarski jezik* Ivana Vazova, najpoznatijeg i najprevođenijeg bugarskog književnika. Izložba je doživjela i svoju virtualnu inačicu na mrežnoj stranici <http://virtualna.nsk.hr/bugari/>. Katalog dostupan na poveznici <http://virtualna.nsk.hr/bugari/katalog-izlozbe/>

u Zagrebu te Knjižnica Grada Zagreba. Svjesna sam da svako bibliografsko nastojanje na određenu temu izmiče pokušaju sveobuhvatnosti jer je uvijek otvoreno mogućim dopunama.

U drugome dijelu rada prikazan je povijesni kontekst recepcije bugarske književnosti u nas, s obzirom na to da se djela bugarske književnosti u Hrvatskoj prevode vrlo različitim intenzitetom kroz pojedina razdoblja. U posebnome dijelu predstavljani su prijevodi bugarskih pisaca za djecu i mlade, budući da su neki od navedenih naslova bili i dijelom lektirnoga štiva u osnovnoškolskim nastavnim programima. Prikazat će se i mehanizmi koji utječu na prevoditeljske izbore, te rasvijetliti kriteriji i povodi suvremenih hrvatskih nakladnika i izdavača koji, nakon tridesetogodišnje stanke, od 2005. godine ponovno počinju intenzivnije objavljivati bugarske autore.

Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj

sine anno

Kunev, T. **Doživljaji popa Pentefrija**; Elin, Pelin: **Kraj vodenice**; **Kumovi gosti**; **Kosci**. Prevela sa bugarskog Iv. Bazala. Zagreb : Nakladništvo „Intimna biblioteka“, 34 str. (Intimna biblioteka, sv. 4-5).

Sadržaj:

T. Kunev: *Doživljaji popa Pentefrija*, str. 3-10; Elin Pelin: *Kraj vodenice*, str. 11-19; Elin Pelin: *Kumovi gosti*, str. 20-34; Elin Pelin: *Kosci*, str. 34

Pavurdžijev, Vasil; Popov, Stojan; Raičev, Georgi; Rascvjetnikov, Ajen; Rusalijev, Vladimir. **Car Šiško: sa 4 slika**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb: Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 29. str.

Sadržaj:

Dječak sa zlatnim srcem, str. 3-6; *Medeni Ivanić*, str. 6-9; *Car Šiško*, str. 9-12; *Božji zlatar*, str. 12-13; *Djevojačka suza*, str. 13-16; *Jelka*, str. 16-18; *Božja ovčica*, str. 18-20; *Zlatna torba*, str. 20-24; *Sunčeva ženidba*, str. 24-27; *Mali ovčar Strhil*, str. 27-29.

Bosilek, Ran; Bagrjana, Liza; Bojadžijeva, Vjera; Burmov, Aleksandar; Čilingirov, Stilijan. **Zlatna jabuka: sa 5 slika**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb: Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 31 str.

Sadržaj:

Đavo i carević, str. 3-7; *Krijesnica i puž*, str. 7-9; *Pauk i muha*, str. 10-12; *Vjetar*, str. 12-14; *Pametno ovčarče*, str. 15-1,6; *Zlatna jabuka*, str. 16-22; *Zakopano blago*, str. 22-24; *Govedar*, str. 25-27; *Trn i kruška*, str. 27-28; *Tko mnogo ište ...*, str. 28-31.

Karalijčev, Angel; Kjuvljev, E.; Koralov, E. **Bijelo majmunče: sa 6 slika**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb: Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 30 str.

Sadržaj:

Angel Karalijčev: *Bijelo majmunče*, str. 3-6; Angel Karalijčev: *Zašto cvrčak prolazi svijetom neoženjen*, str. 6-8; Angel Karalijčev: *Budalasti Šišo*, str. 8-11; E. Kjuvljev: *Šišmiši*, str. 11-14; E. Kjuvljev: *Žalobna vrba*, str. 14-18; E. Koralov: *Djedova lubenica*, str. 18-23; E. Koralov: *Blaga riječ*, str. 23-26; E. Koralov: *Čudnovati pjevač*, str. 27-30.

Fol, Nikolaj; Goralov, Nikolaj; Jovkov, Jordan; Karaivanov, Georgij; Harmandžijev, Todor; Čilingirov, Stilijan. **Mudri car: sa 7 slika**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb: Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 31 str.

Sadržaj:

S. Čilingirov: *Sveznadarko*, str. 3-4; N. Fol: *Mudri car*, str. 4-7; N. Fol: *Kozarče Petkan i djevojka Ljepota*, str. 7-12; N. Goralov: *Domišljani*, str. 13-16; N. Goralov: *Lisičica*, str. 16-19; J. Jovkov: *Imovina*, str. 19-20; J. Jovkov: *Vojvoda Indže*, str. 20-22; T. Harmandžijev: *Šumska ljepotica*, str. 22-25; T. Harmandžijev: *Medonja i vodeničar*, str. 25-27; G. Karaivanov: *Nagrada*, str. 27-29; G. Karaivanov: *Ukleta spilja*, str. 30-31.

Malina, Kalina [pseudonim Rajne D. Mitove]; Malčev, Vladimir; Mokrev, Stefan; Pavurdžijev, Vasil; Paspaleeva, Vesa. **Sin pomorca : sa 4 slike**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb : Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), [s. a.] ([S. l. : s. n.]), 28 str.: ilustr.

Sadržaj:

Vladimir Malčev: *Kako je cvijeće postalo različite boje*, str. 3-6; Vladimir Malčev: *Kad ruže cvatu*, str. 6-9; Kalina Malina: *Sin pomorca*, str. 9-12; Kalina Malina: *Aljoška*, str. 12-16; Stefan Mokrev: *Orač i vrag*, str. 16-19; Stefan Mokrev: *Dioba*, str. 20-22; Vesa Paspaleeva: *Ciganinovo magarče*, str. 22-24; Vasil Pavurdžijev: *Čudotvorni rupčić*, str. 25-28.

Spasov, Aleksandar; Savov, Botju; Stančev, Ljačezar; Vasilev, Ivan. **Zlatni izvori: sa 8 slika**. [Podatak o prevoditelju s bugarskog nije naveden]. Zagreb: Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 28 str.

Sadržaj:

Žablji raj, str. 3-5; *Zlatni izvori*, str. 6-8; *Žitna dolina*, str. 9-10; *Mliječno kamenje*, str. 10-12; *Maleni prijatelji*, str. 12-16; *Čudesna knjiga*, str. 16-20; *Drvosječa dobri*, str. 20-24; *Pospanče i crveni pijetao*, str. 24-28.

Fol, Nikolaj. **Čudesne pustolovine Meška i prijatelja mu ježa-kneza: roman za djecu u dva dijela.**

I. dio. Ilustracije bugarskoga slikara V. Lazarkevića dozvolom pisca preveo Ljudevit Krajačić. Zagreb: Tisak i naklada Knjižare St. Kugli, 40 str. <19 - -?>

Fol, Nikolaj. **Čudesne pustolovine Meška i prijatelja mu ježa-kneza: roman za djecu u dva dijela.**

II. dio. Ilustracije bugarskoga slikara V. Lazarkevića dozvolom pisca preveo Ljudevit Krajačić. Zagreb: Tisak i naklada Knjižare St. Kugli, 43 str. <19 - -?>

1886.

Bugarske pjesme. Preveo August Harambašić. Zagreb: Nakladom Ivana Krajač, 1886., 92 str.

Sadržaj:

Posvetna pjesma, str. 5; *Bugarskoj*, str. 9; Petko Račev Slavejkov: *Ruskom caru i Rusiji*, str. 11-12; Petko Račev Slavejkov: *Davorija*, str. 13-15; *Ostaje mi, braćo mila*, str. 16-17; *Plač Bulgarije*, str. 18-20; Hristo Botev: *O vješanju Vasilja Levskoga*, str. 21; Hristo Botev: *Hadži Dimitar*, str. 22-24; Stambolov: *Guslar*, str. 25-27; P. Račev Slavejkov: *Vasilj Levski*, str. 28-30; D. Mišev: *Šumi Vardar*, str. 31-32; Ljuben Karavelov: *Hristu Botevu*, str. 33-34; Stambolov: *Pjesma*, str. 35-38; Ljuben Karavelov: *Proljet*, str. 39-40; *Krasna, divna baščo moja*, str. 41-42; *Oganj gori na Balkanu*, str. 43-44; *Oj vi gore, tamne gore*, str. 45; Petar Ivanov: *Boj kod Šipke sa Sulejman-pašom*, 6., 7. i 8. kolovoza 1877., str. 46-51; *Spij spokojno, moje diete*, str. 52-53; Petar Ivanov: *Prognanik*, str. 54-55; *Ti djevojče mlado*, str. 56-57; *Stara planino*, str. 58-59; Hristo Botev: *Molitva*, str. 60-61; Ivan Vazov: *Pitate li: gdje je zora*, str. 62-64; *Šumi Dunav, šumi burno*, str. 65-66; Ivan Vazov: *Crnojgori*, str. 67-70; *Ljetna noć se krade lako*, str. 71-72; Ljuben Karavelov: *Majci*, str. 73-74; *Ovčarica*, str. 75-76; *Nježna djevica*, str. 77-78; *Kakva l' teška kob*, str. 79; *Iz sna sladka*, str. 80; Petar Ivanov: *Tebe ljubih, o djevojko*, str. 81; *Odkad nježno zatravi me*, str. 82-83; *Ruža u mjesec maj*, str. 84; *Kakva rosna zora*, str. 85-86; *U noći si mjesečina*, str. 87; *Premila dievo*, str. 88; *Vidjeh i spoznah*, str. 89-90; *Zadnja sreća*, str. 91-92.

1898.

Vazov, Ivan. **Pod jarmom: roman iz bugarskog života uoči oslobodjenja ispod turskog jarma godine 1876.** Dozvolom piščevom iz bugarskoga preveo Fran S. Gundrum. Sa slikom i životopisom pisca. Križevci: Brzotiskom G. Neuberga, 1898., 474 str. i „Razjašnjenja“, str. I-VIII

1906.

Vazov, Ivan. **Kazalarska carica.** Preveo Fran Gundrum. Osijek : Prva hrvatska dionička tiskara Osijek, 1906., *Narodna obrana* u Osijeku 1906. i 1907. 169 str.

1907.

Mařík, Vjenceslav Zaboĳ. **Izabrane narodne pripovijetke Slavena** / sabrao ih, preveo i za tisak priredio Vjenceslav Zaboĳ Mařík. Knj. 1. Zagreb : Knjiųara St. Kugli, [1907.].

Iz sadrųaja:

Zlatne jabuke i devet paunica (Bugarska), str. 16-24; *Bugarsko gostoljublje*, str. 52-54.

Mařík, Vjenceslav Zaboĳ. **Izabrane narodne pripovijetke Slavena** / sabrao ih, preveo i za tisak priredio Vjenceslav Zaboĳ Mařík. Knj. 2. Zagreb : Knjiųara St. Kugli, [1907.].

Iz sadrųaja:

Djedo-Gospodin (Bugarska), str. 144-146; *Zlatna djevojčica* (Bugarska), str. 191-195.

Vazov, Ivan. **Gorolomov.** Preveo Pavao M. Rakoš, Sisak : Tisak i naklada knjiųare Janka Dujaka, 1907., 54 str.

1908.

Humoreske, pikanteske. Zagreb: Pučka tiskara (E. Demetrović i dr.), 1908. (Humoristička knjiųnica), studeni, br. 1.

Iz sadrųaja:

Ivanov, Dimitr [Elin Pelin]. **Advokat**, str. 23-27.

1909.

Konstantinov, Aleko. **Baj Ganja : nevjerojatne zgode jednog savremenog Bugarina.** Zagreb : Pučka tiskara (E. Demetrović i drug.), 1909. 159 str.

Konstantinov, Aleko. **Baj Ganjo.** S bugarskoga preveo Fran S. Gundrum Oriovčanin. Zagreb : Nakladom prevodioca. Tiskom braće Kralj, 1909., 140 str.

1917.

Konstantinov, Aleko. **Baj Ganja: nevjerojatne zgrade jednog savremenog Bugarina**. [Preveo s bugarskoga A. B. Rujanac]. Drugo izdanje, Zagreb: Tisak Pučke tiskare d. d. u Zagrebu, 1917., 91 str.

1922.

Kassowitz-Cvijić, Antonija. **Slavenske priče: [slobodna obradba]**. [Ilustrovaó Ernest Tomašević]. Zagreb : Tipografija, 1922. (Zagreb: Tipografija), 151 str.

Iz sadržaja:

Bugarsko gostoprimstvo, str. 63-66

1923.

Kassowitz-Cvijić, Antonija. **Slavenske priče: [slobodna obradba]**. [Ilustrovaó Ernest Tomašević]. Zagreb : Tipografija, 1923. (Zagreb: Tipografija), **164 str.**

Iz sadržaja:

Pasjoglavci, str. 40-47; *Garetina ide s mrtvim bratom*, str. 141-146.

1925.

Kassowitz-Cvijić, Antonija. **Slavenske priče: [slobodna obradba]**. [Ilustrovaó Ernest Tomašević]. Zagreb: Tipografija, 1925. (Zagreb: Tipografija), 151 str.

Iz sadržaja:

Mujo, str. 66-69; *Indže – vojvoda*, str. 145-151.

Kremen, Mihail. **Bregalnica: tragedija bugarskoga naroda**. Preveo Ivan Esih. Zagreb: Zaklada tiskare Narodnih novina, 1925., 160 str. (Zabavna biblioteka, knj. 360)

1926.

Šišmanov, Dimitar. **High-Life: roman iz bugarskog društvenog života**. Preveo Ivan Esih. Zagreb: Naklada Zaklade tiskare Narodnih novina, 1926., 166 str. (Zabavna biblioteka, kolo 31, knj. 380. Uredjuje Nikola Andrić)

1927.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Izabrane novele.** S bugarskoga preveo Ivan Esih. Zagreb: Redovno izdanje „Matice hrvatske“ za godinu 1925. i 1926., 114 str.

Iz sadržaja:

Elin Pelin [Dimitar Ivanov] – beletrist bugarskog sela [predgovor], str. 5-8, *Geraci*, str. 9-56; *Na onom svijetu*, str. 56-61; *Stari vol*, str. 61-65; *Na brazdi*, str. 65-68; *Vila*, str. 68-79; *Prvi snijeg*, str. 79-84; *Kraj vodenice*, str. 84-88; *Kumovi gosti*, str. 89-91; *Na žetvi*, str. 91-94; *Braća*, str. 94-98; *Nesreća*, str. 98-101; *Advokat*, str. 101-104; *Učiteljeva duša*, str. 105-109; *Spasov brežuljak*, str. 109-114.

1929.

Izabrane bugarske pripovijetke: sa slikama. [Preveo Ljudevit Krajačić]. U Zagrebu: Naklada Hrv. pedagoško-književnoga zbora; Tiskara Zv. Pećnjak, 1929., 62 str. (Knjižnica za mladež; knj. 92)

Iz sadržaja:

Anđel Karalijčev: *Magare djeda Jana*, str. 5-7; *Božja svijeća*, str. 7-8, *Nenavidnost*, str. 9-11; Narodna: *Brza posluga*, str. 12; Vjera Bojadžijeva: *Pas, mačka i miš*, str. 13-14, *Dan i noć*, str. 14-15, *Vjetar*, str. 16-17; Narodna: *Zabrtveno vrelo*, str. 18-19; Bota Savov: *Žablji raj*, str. 20-22, *Veseli medvjed (sa slikom)*, str. 22-25; Nikola Fol: *Zubi su mu krivi*, str. 26-29, *Carev prijatelj*, str. 29-31, *Matija ... zmaj – magare*, str. 31-33; Georgije Karaivanov: *Nagrada*, str. 34-35, *Starac Koledo*, str. 36-38; Elin Pelin: *Medeni Ivica*, str. 39-41, *Dobri seljaci i zahvalni gospodin*, str. 41-42; Georgije Rajčev: *Božji vóko*, str. 43-44; Vesa Paspalejeva: *Brbljava kornjača*, str. 45-46; Emil Koralov: *Cvrčak čudotvorac*, str. 47-50; Vladimir Rusalijev: *Morska carica (sa slikom)*, str. 51-54; Narodna: *Mudri siromah*, str. 55-56; Nikola Garvalov: *Ciganin i seljak (sa slikom)*, str. 57-58; Narodna: *Pravda i krivica*, str. 59-62. Pogovor, str. 62?

1930.

Tisuću najljepših novela: (tisuću svjetskih pisaca). [Uredjuje Ljubo Wiesner]. Sv. 15. [Zagreb : „Slovo“, Nakladni zavod i tiskara E. Zagotta, 1930?], 95 str.

Iz sadržaja:

Vazov: I. *Susret*. Preveo S. Popović, str. 83-95

Tisuću najljepših novela: (tisuću svjetskih pisaca). [Uredjuje Ljubo Wiesner]. Sv. 16. [Zagreb : Nakladni zavod „Slovo“ i tiskara E. Zagotta, 1930?], 87 str.

Iz sadržaja:

Georgi: P. *Dva talenta*. Preveo R. V. Ž., str. 21-38.

Mařík, Vjenceslav Zaboř. **Izabrane narodne pripovijetke Slavena** / sabrao ih, preveo i za tisak priredio Vjenceslav Zaboř Mařík. Knj. 1. Zagreb : Knjižara St. Kugli, [1930].

Iz sadržaja:

Zlatne jabuke i devet paunica (Bugarska), str. 16-24; *Bugarsko gostoljublje*, str. 52-54.

Mařík, Vjenceslav Zaboř. **Izabrane narodne pripovijetke Slavena** / sabrao ih, preveo i za tisak priredio Vjenceslav Zaboř Mařík. Knj. 2. Zagreb : Knjiřzara St. Kugli, [1930].

Iz sadržaja:

Djedo-Gospodin (Bugarska), str. 144-146; *Zlatna djevojćica* (Bugarska), str. 191-195.

1931.

Tisuću najljepřih novela: (tisuću svjetskih pisaca). [Uredjuje Ljubo Wiesner]. Sv. 32. Zagreb : Nakladni zavod „Slovo“ i tiskara E. Zagotta, 1931.], 80 str.

Iz sadržaja:

Jordan Jovkov: *Postolove vodenice*. Preveo s bugarskog N. Mirković, str. 7-19.

1933.

Jovkov, Jordan. **Žetelac**. [Preveo Ivan Esih]. Zagreb : Kuća dobre štampe, 1933. (Knjiřznica dobrih romana, kolo 16, knj. 61) 152 str.

1934.

Tisuću najljepřih novela [tisuću svjetskih pisaca]. [Uredjuje Ljubo Wiesner]. Sv. 70-72. [Zagreb: Nakladni zavod „Slovo“ i tiskara E. Zagotta, 1934.], 210 str.

Iz sadržaja:

Elin Pelin: *Vila* [Preveo s bugarskog Ivan Esih], str. [145]-159; Konstantin Petkanov: *Ignja* [preveo s bugarskog R. Ź.], str. [161]-178; Angel Karalijćev: *Parica* [preveo s bugarskog R. Ź.], str. [179]-187; Ana Kamenova: *Plave oći*, str. [203]-210 [preveo s bugarskog LJ. B.].

1938.

Ćudesno carstvo: odabrane priće i bajke savremenih bugarskih pripovjedaća. [Preveo s bugarskog Ljudevit Krajaćić]. Ilustracije bugarskih slikara: Ornamenti prof. Tomislava Krizmana. Zagreb: Dvorska

knjižara Vasić (Vasić i Horvat)], 1938., 170 str. (Ilustrovana omladinska biblioteka. Urednik Veljko Stepanović)

Iz sadržaja:

Predgovor, str. 5-8; Elizabeta Bagrjana: *Davo i carević*, str. 9-13; Vjera Bojadžieva-Fol: *Krijesnica i puž*, str. 13-15, *Pauk i muha*, str. 16-18, *Vjetar*, str. 18-20; Ran Bosilek: *Pametno ovčarče*, str. 21-22, *Zlatna jabuka*, str. 22-28; Aleksandar Burmov: *Zakopano blago*, str. 28-30, *Govedar*, str. 31-33; Stilian Čilingirov: *Trn i kruška*, str. 33-34, *Tko mnogo ište ...*, str. 34-37, *Sveznadarko*, str. 37-38; Nikolaj Fol: *Mudri car*, str. 39-41, *Kozarče Petkan i djevojka Ljepota*, str. 41-46; Nikolaj Goralov: *Domišljani*, str. 47-50, *Lisičica*, str. 50-53; Jordan Jovkov: *Imovina*, str. 53-54, *Vojvoda Indže*, str. 54-56; Todor Harmandžiev: *Šumska ljepotica*, str. 56-59, *Medonja i vodeničar*, str. 59-61; Georgi Karaivanov: *Nagrada*, str. 61-63, *Ukleta spilja*, str. 64-65; Angel Karalijčev: *Bijelo majmunče*, str. 65-68, *Zašto cvrčak prolazi svijetom neoženjen*, str. 69-70, *Budalasti Šišo*, str. 70-73; E. Kjuvliev: *Šišmiši*, str. 74-76, *Žalobna vrba*, str. 76-80; Emil Koralov: *Djedova lubenica*, str. 80-85, *Blaga riječ*, str. 85-88, *Čudnovati pjevač*, str. 89-92; Vladimir Malčev: *Kako je cvijeće postalo različite boje*, str. 92-96, *Kad ruže cvatu*, str. 96-98; Kalina Malina: *Sin pomorca*, str. 99-102, *Aljoška*, str. 102-105; Stefan Mokrev: *Orač i vrag*, str. 106-109, *Dioba*, str. 110-112; Vesa Paspaleeva: *Ciganinovo magarče*, str. 112-114; Vasil Pavurdžiev: *Čudotvorni rupčić*, str. 115-118, *Dječak sa zlatnim srcem*, str. 118-121; Elin Pelin: *Medeni Ivanić*, str. 122-124, *Car Šiško*, str. 124-126; Stojan Popov (Čičo Stojan): *Božji zlatar*, str. 127-128, *Djevojačka suza*, str. 128-130; Georgi Rajčev: *Jelka*, str. 131-132, *Božja ovčica*, str. 133-135; Asen Rascvjetnikov: *Zlatna torba*, str. 135-139; Vladimir Rusaliev: *Sunčeva ženidba*, str. 139-141, *Mali ovčar Strahil*, str. 142-144; Botju Savov: *Žablji raj*, str. 145-147; Aleksandar Spasov: *Zlatni izvori*, str. 148-150, *Žitna dolina*, str. 151-152, *Mliječno kamenje*, str. 152-154; Ljačezar Stančev: *Maleni prijatelji*, str. 154-158, *Čudesna knjiga*, str. 158-162; Ivan Vasilev: *Drvosječa Dobri*, str. 162-166, *Pospanče i crveni pijetao*, str. 166-170.

Prva izložba dječje i omladinske knjige otvara se 5. VI. u 11 sati prije podne u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu i traje do 20. VI. 1938. / izložbu priređuje izdavač Ilustrovane omladinske biblioteke Knjižara Vasić (Vasić i Horvat) u Zagrebu. [Zagreb : Knjižara Vasić, 1938.], 96 str. : ilustr. (tekst na više jezika; lat. i ćir.)

Iz sadržaja:

Bugarska, str. [39]-42.

1939.

Fol, Nikolaj. **Vragolan i vragolanka: pripovijest kako su dvoje djece i jedan crni mačak cepelinom odletjeli na mjesec.** Dopuštenjem pisca s bugarskog preveo Ljudevit Krajačić. Ilustrirao Rudolf Schlick. Zagreb: Izdanje Naklade školskih knjiga i tiskarnica Savske banovine u Zagrebu; [Tisak Zaklade Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu], 1939., 45 str.

Fol, Nikolaj. **Ženidba Mišića Mikija: priča za djecu.** Dopuštenjem pisca s bugarskog preveo: Ljudevit Krajačić. Ilustrirao: Rudolf Schlick, Zagreb: Izdanje Naklade školskih knjiga i tiskarnica Savske banovine u Zagrebu; Tisak Zaklade Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu, 1939., 46 str.

Novele. Knj. 3. Uređuje Jakša Sedmak. Zagreb : Zaklada Tiskare Narodnih novina, 1941., 250 str.

Iz sadržaja:

Ivan Vazov: *Bugarka*. Preveo Hristo Neikov, str. 197-211.

1941.

Jovkov, Jordan. **Imanje na granici: roman.** [Preveo Joza Živković.] Zagreb: Nakladni zavod: Jos. Čaklović, k. d., 1941., 272 str. (Suvremena biblioteka, godište III., knj. 5. Redovito izdanje)

Poljanov, Vladimir. **Crni ne postaju bijeli: roman.** Preveo Joza Živković. Zagreb: Naklada knjižare Preporod, 1941., 243 str. s [1] sl.

1942.

Spasov, Aleksandar. **Zozo: pripovijest.** [Preveo Joza Živković. Opremio: Walter Neugebauer]. Zagreb, s. n., 1942., 63 str. (Knjižnica ustaške uzdanice; knjiga treća)

1943.

Karalijčev, Angel. **Anica.** Preveo Asen Mikcev. Crteži: Ilija Beškov. [Naslovna stranica: Vladimir Žedrinski]. Zagreb: [Hrvatski izdavački bibliografski zavod], 1943., 100 str. (Vedra knjiga; sv. 2)

Karalijčev, Angel. **Pripoviesti : sa sedamnaest izvornih crteža Ilije Beškova i Nikole Tuzsuzova i zemljovidnim crtežem Bugarske.** [Preveo s bugarskog Joza Živković; Crtež za korice izradio Mladen Veža]. Zagreb: Izdanje Matice hrvatske, 1943. (U Zagrebu Tipografija), 185 str. : ilustr. (Knjižnica za hrvatsku mladež. Urednik Mirko Jurkić. Niz A ; sv. 11)

Iz sadržaja:

Bajke – *Pogača*, str. 5-10, *Ižo-Mižo i Klan-Klan*, str. 10-14, *Tako mu je bilo pisano*, str. 15-20, *Glupavi Šišo*, str. 20-26, *Šišo priča bratu o Rogonji*, str. 27-31, *Medvjedko*, str. 32-37, *Zašto je rak odrezao mačku rep*, str. 38-42, *Kradljivci*, str. 43-46; Iz životinjskog svijeta – *Roda i magarac*, str. 47-50, *Najteže blago*, str. 51-54, *Medvjed i mravi*, str. 55-57, *Lažna prisega*, str. 58-61, *Ribar*, str. 61-67, *Tri patčeta*, str. 68-

72; Priče o duši – *Majčina suza*, str. 73-75, *Dobro za dobro*, str. 76-79, *Majka*, str. 80-84, *Ptiče čuvarče*, str. 85-86; Gospodnji darovi – *Naljepše*, str. 87-90, *Medvjedić*, str. 90-92, *Zvezda repatica*, str. 93-98, *Zlatnici*, str. 99-103, *Okrnjeni Mjesec*, str. 103-105; Pripoviedke o ljudskom srcu – *Grieh djeda Ivana*, str. 106-110, *Dva čupa*, str. 110-113, *Braća*, str. 114-116, *Srdce*, str. 117-121, *Drugovi*, str. 121-125, *Obećanje*, str. 125-128, *Vreća tikava*, str. 129-133; Djedovi – *Zagonetka*, str. 134-137, *Duga*, str. 138-142; Iz prošlosti domovine – *Zvono slobode: (veliko-trnovska legenda)*, str. 143-146, *Zvonce sa žalostnim glasom*, str. 147-150, *Pero i carić*, str. 150-155; Poučne pripoviedke – *Stari novac*, str. 156-162, *Zemljino srdce*, str. 162-165, *Biela majmunica*, str. 166-171, *Električna sila*, str. 172-176, *Plavi cvjetić*, str. 177-182; Ujedinjena Bugarska [karta], str. [183], Bugarska književnost za mladež i Angel Karalijčev, str. 184-185.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Jan Bibijan: nevjerovatni doživljaji jednoga dječaka**. Ilustrirao N. Nikiforov; Preveo Joza Živković. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943 [i. e. 1942]., 187 str. (Vedra knjiga; sv. 4)

Zagorčinov, Stojan. *Legenda Svete Sofije: roman*. Preveo Ivan Esih. Crtež pisca: Fedor Vaić; Dva drvoreza: Boris Kocev. Zagreb : Suvremena biblioteka, 1943., 199 str.

1947.

Belev, Krstju. **Proboj** [preveo Ivo Vrbanić] Belev, Krstju. Zagreb : Nakladni zavod Hrvatske, 1947., 514 str. (Slavenski pisci)

Guljaški, Andrej. **Tragovi u snijegu: roman**. [Prijevod Jerke Belan]. Zagreb : Kultura, [1947.], 210 str. (Biblioteka slavenskih pisaca)

1948.

Belev, Krstju. **Planino, Pirin planino : povest**. S bugarskog preveo Zoza Adžija. Zagreb : Prosvjeta, 1948. [ćir.]

Karaslavov, Georgi. **Tatula: roman**. S bugarskog preveo Petar St. Bešević. Zagreb : Nakladni zavod Hrvatske, 1948., 243 str. (Slavenski pisci)

Marčevski, Marko. **Bugarske narodne priče**. [Preveo L.[Leo] Držić]. Ilustrirao Marko Behar. Zagreb : Štamparski zavod „Ognjen Prica“; Beograd: Novo pokoljenje, 1948., (Pionirska biblioteka)

Iz sadržaja:

Marko Marčevski: Predgovor, str. 7-8; *Lijeni kos*, str. 9; *Vuk i pas*, str. 10-11; *Lisica i jež*, str. 12-15; *Tvrduška, Mekuška i Sladuška*, str. 16-17; *Nezahvalni medvjed*, str. 18-19; *Tko je najjači*, str. 20-21; *Lukava lisica*, str. 22-24; *Seljak i medvjed*, str. 25-26; *Mačak – hadžija*, str. 27-30; *Medvjedica i mravi*, str.31; *Pijetao i kokica*, str. 32-33; *Ovčar i zmija*, str. 34-35; *Vrabac i lisica*, str. 36; *Kotaran beg*, str. 37-40; *Lav i čovjek*, str. 41-44; *Mišica i žaba*, str. 45-46; *Dioba*, str. 47-48; *Svraka i svračići*, str. 49;

Lukavštine kume Lije, str. 51-54; *Lisica i kos*, str. 55-57; *Gavran i njegov zet*, str. 58-59; *Plašljivac*, str. 60-62; *Lisica, vuk i medvjed*, str. 63-65; *Glupost je muka*, str. 66-68; *Car i mlinar*, str. 69-72; *Lav i medvjed*, str. 73; *Bolestan nosi zdravoga*, str. 74-76; *Dobra ševa*, str. 77-81.

Stojanov, Ljudmil. **Mehmed Sinap: povijest jednog ustanka**. [preveo Ivan Davorinov]. Zagreb : Nakladni zavod Hrvatske, 1948., 159 str. (Slavenski pisci)

1949.

Jovkov, Jordan. **Kad bi mogle govoriti**. Preveo s bugarskoga: Ivo Vrbanić. Zagreb : Matica hrvatska, 1949., 208 str. (Slavenska knjižnica)

Iz sadržaja:

Svaki ima svoje ime, str. 5-11; *Vasilenina svadba*, str. 13-20; *Borba do smrti*, str. 21-28; *Skitnica*, str. 29-37; *Jedan protiv trojice*, str. 39-47; *Mlađa sestra*, str. 49-56; *Golub na prozoru*, str. 57-65; *Mladi domaćine*, str. 67-75; *Vučica*, str. 77-85; *Šaljivi vol*, str. 87-95; *Vasilenina i gazda*, str. 97-105; *Bijeli konj*, str. 107-113; *Noćni gost*, str. 115-123; *Nekoć*, str. 125-138; *Kod svojih*, str. 139-146; *Divljakuša*, str. 147-154; *Lov sa hrtovima*, str. 155-163; *Vijavica*, str. 165-173; *Nova vatra*, str. 175-182; *Ujutro, u vrijeme izlaska sunca*, str. 183-190; *Prvenče*, str. 191-198; *Posljednji susret*, str. 199-208; Bilješka o piscu, str. [209].

Jovkov, Jordan. **Večeri u Antimovskom hanu**. S bugarskoga preveli Joza Živković i Dobriša Cesarić. Zagreb : [Nakladni zavod Hrvatske], 1949., 169 str. (Slavenski pisci)

Iz sadržaja:

Večeri u Antimovskom hanu: *Kalmukovo drijemanje*, str. 5-21; *Otac i sin*, str. 21-29; *Privatni učitelj*, str. 29-47; *Neprijatelji*, str. 47-54; *Torba baruta*, str. 54-67; *Susret*, str. 67-74; *Gomila pepela*, str. 74-79; **Za žicom**, str. 79-85; **Albena**, str. 85-91; **Šibil**, str. 91-101; **Postolove vodnice**, str. 101-117; **Ovčarova jadicovka**, str. 117-123; **Serafim**, str. 123-130; **Vuk**, str. 130-138; **Ujutro, kad izlazi sunce**, str. 145-151; **Pjesma kotača**, str. 151-167;

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Geraci**. [Preveo Joza Živković]. Zagreb : [Nakladni zavod Hrvatske], 1949., 78 str. (Mala biblioteka, sv. 40. Urednik Gustav Krklec)

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Na brazdi**. Zagreb : Nakladni zavod Hrvatske, 1949., 46 str. (Narodna knjižnica; Urednik: Novak Simić)

Iz sadržaja:

Na brazdi, str. 3-8; *Susret*, str. 8-14; *Stari vol*, str.14-19; *Kumovi gosti*, str.19-23; *Advokat*, str. 23-28; *Pečena bundeva*, str. 28-33; *Ljetovanje*, str. 33-38; *Braća*;

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Priče i basne**. [Preveo s bugarskoga: Leo Držić]. Ilustrirao: Nikola Tuzsuzov]. Zagreb, Beograd: Novo pokoljenje; [Štamparski zavod „Ognjen Prica“ u Zagrebu], 1949., 88 str. (Moja prva knjiga; sv. 11. Urednik Leonardo Horvat)

Iz sadržaja:

Sreća, str. 7-13; *Zla vjeverica*, str. 14-21; *Automobil i kola*, str. 22-25; *Zalutala pčela*, str. 26-32; *Topčo i Zrnčo*, str. 33-37; *Tri purana*, str. 38-43; *Nezadovoljna žaba*, str. 44-53; *Zubić, koji se klima*, str. 54-59; *Prolazna slova*, str. 60-64; *Skupa pouka*, str. 65-69; *Ivančovi prstići*, str. 70-74; *Magareći rep*, str. 75-84; *Stara vodenica*, str. 85-88.

1952.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Zemlja**. Sarajevo : [Seljačka knjiga; Štamparsko izdavačko preduzeće Sarajevo], 1952., 104 str. (Selo u književnosti; 8)

1954.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Jan Bibijan na mjesecu**. [Naslovnu stranu i ilustracije u tekstu izradio: Franjo Likar. Ilustracije u zabavnom dodatku izradio Željko Marijanović. Sarajevo: [Izdavačko preduzeće Narodna prosvjeta], 1954., 151 str. (Lastavica; br. 5. Urednik: Ahmet Hromadžić). 2. izd. 1971., 1981.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Jan Bibijan u carstvu čarobnjaka**. [S bugarskog prevela: Emilija Anđelić]. Sarajevo : [Narodna prosvjeta; Izdavačko preduzeće Sarajevo], 1954., 135 str. (Lastavica; br. 4. Urednik Ahmet Hromadžić)

1956.

Pelin, Elin [i. e. Ivanov, Dimitar]. **Čovjek, za koga se svi brinu: izabrane pripovijesti**. [Izbor i prijevod s bugarskog: L. [Leo] Držić; Opremio: Igor Ostrogović]. Zagreb : [Za izdavača: Tomislav Šubarić; Tisak: Novinsko-izdavačko poduzeće „Slobodna Dalmacija“, Split], 1956., 165 str.

Iz sadržaja:

Ljetni dan, str. 3-43; *Štrkova gnijezda*, str. 45-85; *Zemlja*, str. 87-136; *Ja, ti, on*, str. 137-150; *Crne ruže*, str. 151-163; L.[Leo] Držić: Elin Pelin, str. 164-165

1956.

Antologija svjetske lirike. Uredili Slavko Ježić i Gustav Krklec. Zagreb : Kultura, 1956., 996 str.

Iz sadržaja:

Urednici: *Uvodna riječ*, str. 7-11; Hristo Botev – *Hadži Dimitar* (preveo Ivo Balentović), str. 829-831; Ivan Vazov – *Sjećanja na Batak* (preveo Josip Velebit), str. 831-833; Kiril Hristov – *Hej, proljet ide* (preveo Ivo Balentović), str. 833-834; Peju Javorov – *Ne budite je* (preveo Ivo Balentović), str. 834-835; Nikolaj Lilijev – *U brižnu kasnu večer* (preveo Ivo Balentović), str. 835-836; Dora Gabe – *Zima* (preveo Laszowski), str. 836; Elisaveta Bagrjana – *Potomak* (preveo Josip Velebit), str. 837; *Ruke* (preveo Ivo Balentović), str. 838; *Htjela si* (preveo Laszowski), str. 839; Atanas Dalčev – *Čovjek bijaše od blata stvoren* (preveo Ivo Balentović), str. 840; Jana Jazova – *Ciganka* (preveo Ivo Balentović), str. str. 841; Hristo Smirnenki – *Crveni eskadroni* (preveo Ivo Balentović), str. 842; Nikola Jonkov Vapcarov – *Pjesma o drugu* (preveo Selaković), str. 848.; Mladen Isaijev – *Proljeće u konclogoru* (preveo Gustav Krklec), str. 844; *Posjet u konclogoru* (preveo Gustav Krklec), str. 844; Al. Petkov Zemni – *Brigadir* (preveo Selaković), str. 845.

1957.

Karalijčev, Angel. **U svijetu priča: izabrane priče.** [Izabrao i s bugarskog preveo L. [Leo] Držić; ilustrirao Frano Šimunović]. Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, 1957., 129 str.: ilustr. (Biblioteka Vjeverica; sv. 7. Urednik Grigor Vitez)

Iz sadržaja:

Nekoć – *Sjetva*, str. 7-11, *Najdraže*, str. 11-15, *Srce*, str. 15-17, *Vreća tikava*, str. 17-[20]; Kraj ognjišta – *Žitna pita*, str. 23-26, *Zagonetka*, str. 26-29, *Ljutiti djed*, str. 30-32, *Novogodišnja priča*, str. 33-35, *Krilati zarobljenik*, str. 35-37, *Venčica i Pančo*, str. 38-42, *Slavkova čitanka*, str. 43-45, *Divov zarobljenik*, str. 45-[48]; U svijetu priča – *Majka*, str. 51-53, *Majčina suza*, str. 53-55, *Prevareni vrapčić*, str. 55-57, *Kamen i zmija*, str. 58-60, *Kolibrić i slon*, str. 60-61, *Vječno prijateljstvo*, str. 62-63, *Ižo Mižo i Klan Klan*, str. 64-66, *Lukavi magarac*, str. 66-68, *Mali škrtac*, str. 68-70, *Proseno zrno i vol*, str. 70-71, *Krijesnica i sova*, str. 71-73, *Mali osloboditelj*, str. 76-80, *Priča o vrtnom strašilu*, str. 81-84, *Petkan u bačvi*, str. 84-86, *Trajčo*, str. 86-89, *Čudnovata pripovijest*, str. 89-93, *Medvjedica i mravi*, str. 93-95, *Električna snaga*, str. 95-97, *Kamen i vozari*, str. 97-99, *Lijeni djed Slav*, str. 99-102, *Magarac i smrt*, str. 102-103, *Medvjedić*, str. 104-106, *Tri patkice*, str. 106-109, *Osveta*, str. 109-110, *Priča o proždrljivoj štuki*, str. 110-114, *Najmanja patkica*, str. 114-117, *Kradljivci*, str. 118-120, *Snježna djevojčica*, str. 120-122, *Zaboravljeni stvor*, str. 122-124, *Mrmoran i Marmoranka*, str. 124-[128], L. [Leo] D. [Držić]: Napomena o piscu, str. 129.

1958.

Karalijčev, A. **Ižo Mižo i Klan Klan**. [Preveo Leo Držić. Urednik Grigor Vitez. Ilustrirao Slavko Barilović. Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće „Mladost“; Štamparski zavod „Ognjen Prica“, 1958.], 16 str. (Iz priče u priču, sv. 2. Urednik Grigor Vitez)

1959.

Karalijčev, A. **Plašljivac: [bugarska narodna priča]**. [Preveo Leo Držić. Ilustrirao Slavko Barilović. Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće „Mladost“; Štamparski zavod „Ognjen Prica“, 1959.], 16 str. (Iz priče u priču, sv. 16. Urednik Grigor Vitez)

1960.

Narodne pripovijetke slavenskih naroda. Priredio Tvrtko Čubelić; [opremio i ilustrirao Svetozar Domic]. Zagreb : Školska knjiga, 1960., 102 str. : ilustr. (Dobra knjiga / Školska knjiga; kolo 5, sv. 1. Urednik: Juraj Bukša). 1963.², 1965.³, 1966.⁴ i 1968.⁵

Iz sadržaja:

Carski sin, mrav, orao, roda i riba, bugarska narodna pripovijetka. Preveo Ivan Esih, str. 42-47; *Starac i njegovi sinovi*, bugarska narodna pripovijetka. Preveo Ivan Esih, str. 84-87.

Spasov, Pavel. **Na početku stoljeća**. [Preveo Leo Držić]. Zagreb : Naprijed, 1960., 592 str.

1964.

Karalijčev, A. **Lažitorba: [bugarska narodna priča]**. [Preveo Leo Držić. Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće „Mladost“; Štamparski zavod „Ognjen Prica“, 1964.], 15 str. (Iz priče u priču, sv. 61. Urednik Grigor Vitez)

Nakovski, Atanas. **Marija protiv Piralkova**. [S bugarskog preveo Leo Držić]. Zagreb : Zora, 1964., 154 str. (Strani pisci)

1965.

Antologija svjetske lirike. Uredio Slavko Ježić. Zagreb : Naprijed, 1965., 1029 str.

Iz sadržaja:

Jure Kaštelan: *Uvodna riječ*, str. 5-7; Hristo Botev – *Hadži Dimitar* (preveo Ivo Balentović), str. 864; Ivan Vazov – *Sjećanja na Batak* (preveo Josip Velebit), str. 866; Kiril Hristov – *Hej, proljet ide* (preveo Ivo Balentović), str. 868; Peju Javorov – *Ne budite je* (preveo Ivo Balentović), str. 868; Nikolaj Lilijev – *U brižnu kasnu večer* (preveo Ivo Balentović), str. 869; Dora Gabe – *Zima* (preveo Laszowski), str. 870; Elisaveta Bagrjana – *Potomak* (preveo Josip Velebit), str. 871; *Ruke* (preveo Ivo Balentović), str. 872; *Htjela si* (preveo Laszowski), str. 873; Atanas Dalčev – *Čovjek bijaše od blata stvoren* (preveo Ivo

Balentović), str. 873; Jana Jazova – *Ciganka* (preveo Ivo Balentović), str. 874; Hristo Smirnenki – *Crveni eskadroni* (preveo Ivo Balentović), str. 875; Nikola Jonkov Vapcarov – *Pjesma o drugu* (preveo Selaković), str. 876.; Mladen Isaijev – *Proljeće u konclogoru* (preveo Gustav Krklec), str. 877; *Posjet u konclogoru* (preveo Gustav Krklec), str. 877; Al. Petkov Zemni – *Brigadir* (preveo Selaković), str. 878.

Dimov, Dimitar. **Duhan: roman**. [S bugarskog preveli Leo Držić, Momčilo Jajić]. Zagreb : Zora, 1965., 740 str. (Strani pisci)

1966.

Tamo negdje preko gora: izabrane priče. Priredila Neda Bendelja. Zagreb : Školska knjiga, 1966., [118] str. (Dobra knjiga : lektira za IV razred osnovne škole ; sv. 2)

Iz sadržaja:

Karalijčev, Angel. *Divov zarobljenik*. S bugarskoga preveo L.[Leo] Držić, str. 70-74; Karalijčev, Angel: *Jesenja priča*. Preveo L.[Leo] Držić, str. str. 75-78.

Bibliografska napomena: Knjiga je doživjela 14 izdanja u vremenskom rasponu: 1966., 1970., 1972., 1973., 1974., 1975., 1977., 1978., 1980., 1981., 1982., 1983., 1984. i 1989.

1967.

Bosilek, Ran [i.e. Stančev Negencov, Genčo]. **Kos Bos**. [Ilustrirao Slavko Barlović. Preveo Leo Držić], Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće „Mladost“; Štamparski zavod „Ognjen Prica“, 1967.], 14. str. (Iz priče u priču, sv. 67. Urednik Grigor Vitez)

1968.

Stanev, Emilijan. **Kradljivac bresaka i druge pripovijetke**. S bugarskoga preveo Ivo Balentović. Zagreb : Zora, 1968., 185 str. (Mala biblioteka)

Iz sadržaja:

Kradljivac bresaka, str. 7-75; *U tihu večer*, str. 76-118; *Prošlost*, str. 119-130; *Stranac*, str. 131-152; *Srna*, str. 153-159; *Šetnja*, str. 160-174; *Nezgodna*, str. 175-182; Ivo Balentović: Bilješka o piscu, str. 183-185.

Antologija svjetske ljubavne poezije. Sastavio Nikola Milićević. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1968., 603 str.

Iz sadržaja:

Narodna pjesma – *Sićana kiša* (preveo Petar Kepeski), *Mladićeva neugasiva ljubav* (preveo Josip Velebit), str. 181; Ivan Vazov – *Portret* (preveo Josip Velebit), str. 309; Kiril Hristov – *Nevolja* (preveo Josip Velebit), str. 310; Nik. Vas. Rakitin str. *Ljubavnici* (preveo Josip Velebit),

466; Elisaveta Bagrjana – *Daljina* (preveo Petar Kepeski), str. 466-467; Liana Daskalova – *Bijele kose* (preveo Petar Kepeski), str. 551.

1969.

100 najljepših svjetskih bajki. [Uredio Antun Šoljan; ilustrirao Boris Dogan]. Zagreb : Stvarnost, 1969., XVIII, 707 str. : ilustr.

Iz sadržaja:

Dobra ševa (iz zbirke Marka Marčevskog Narodni prikazki, Sofija 1947.), prev. Leo Držić; *Posljednji zmaj* Angel Karalijčev (iz knjige Prikazen zmej, Sofija, 1957.), prev. Leo Držić, Stvarnost, Zagreb 1969.

1971.

Penev, Penjo. **Poezija.** Prevela Vesna Parun. [Ilustrirao Ivan Švertasek]. Zagreb: Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, 1971., 118 str. (Biblioteka Orion)

1973.

Dimitrova, Blaga. **Skretanje.** [S bugarskog preveo Ivo Balentović]. Likovno opremio Ante Schramadei. Zagreb : Zora-Gzh, 1973., 194 str. (Biblioteka „Ogledalo“. Urednik Zvonimir Majdak)

1975.

Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu. Sastavio Balog, Zvonimir. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1975., 655 str.

Iz sadržaja:

Gabe, Dora: *Mojoj baki.* str. 102-103.

1997.

Antologija ljubavne poezije 20. st. Priredio, odabrao i preveo Zvonimir Golob. Zagreb : Mozaik knjiga, 1997.

Iz sadržaja:

Elisaveta Bagrjana – *Plavooka*, str. 59; Atanas Dalčev, *Kroz usjek*, str. 69; Elisaveta Bagrjana – *Interijer*, str. 78; Elisaveta Bagrjana – *Zanos*, Str. 136, Gabe Dora – *Šutnja*, str. 208.

1998.

Bajke: antologija. Priredila i odabrala Dubravka Težak; ilustrirao Mato Lovrić. Zagreb: Divič, 1998. (Bjelovar : Prosvjeta), 447 str.: ilustr. (Biblioteka Div)

Iz sadržaja:

Angel Karalijčev: *Zašto cvrčak prolazi svijetom neoženjen*, str. 175-176.

2005.

Gospodinov, Georgi. **Prirodni roman.** Prevele s bugarskog Tatjana Dunkova i Ksenija Marković. Zagreb : Profil international, 2005. (Zagreb : Profil international), 143 str. (Biblioteka Profil proza)

2006.

Jasenov, Hristo. **Viteški zamak: poezija.** Prejev s bugarskog Vesna Parun. Stubičke Toplice : V. Parun, 2006., 140 str.

2007.

Grozdev, Georgi. **Plijen.** S bugarskog preveo Žarko Milenić. Zagreb : Slovo, 2007. 158 str. (Zagreb : Plava rijeka),

Jug-jugoistok ukratko [Elektronička građa]: zbirka kratkih priča bugarskih, makedonskih i rumunjskih autora. Izbor priča Aleksandar Prokopiev; prevoditelj s bugarskog Sophia Karadov Jelenic. Zagreb : Izdanja Antibarbarus; Pula : Udruga Sa(n)jam knjige u Istri, 2007. ([s. l.: s. n.]

Iz sadržaja:

Alek Popov: biografija; *Obožavateljice, obožavateljice; Ciklus zelja* (u pripremi), *Deridin dolazak*; Georgi Gospodinov: biografija, *Božuri i nezaboravci; Bijele gaće povijesti*

2008.

Revija malih književnosti : Bugarska. [prev. Lara Brkić et. al.]. Zagreb : Udruga za promicanje kultura „Kulturtreger“, 2008. (Biblioteka Revija malih književnosti)

Iz sadržaja:

Marijana Bijelić: Predgovor, str. 5-21; Dobri Čintulov (1822.-1886.): *Ustaj, ustaj, junače balkanski* (Prevela Marijana Bijelić), str. 23-24, *Vjetar ječi, Balkan stenje* (Prevela Marijana Bijelić), str. 25; Petko R.

Iz sadržaja:

Mitko Novkov: Predgovor *10+1 : Mlada bugarska književnost kao reprezentacija*, str. 6-8; Angel Igov: biografija, *Dogodit će se* (prevela Marija Roglić), str. 12-15; *Avenija* (Prevela Ira Mühlstein), str. 16-18, *Soc is not dead : Stvarna fantazija* (preveo Ivan Čirko), str. 19-23; Emanuil Vidinski: biografija, 4.

listopada (prevela Ksenija Marković), str. 26-28, *Mjesta za disanje* (prevela Dijana Hreščak), str. 29-34, *Malo poslije kiše* (prevela Ksenija Marković), str. 35-41; Jana Bukova: biografija, *Čaj u snijegu ili Mali zastoj na N-skombom kolodvoru* (prevela Ivana Primorac), str. 44-46, *Jabuke* (preveo Filip Kovačević), str. 47-50, *Učitelj se vratio pijan* (prevela Lara Brkić), str. 51-52; Silvija Tomova: biografija, *Glukoza* (prevela Karolina Ferlindeš), str. 56-58, *Dobar dan, R.* (prevela Martina Šestić), str. 59-61, *Plavo* (preveo Filip Kovačević), str. 62-64; Kamelija Spasova: biografija, *Naslov*, str. 68, *Pod crtom*, str. 69, *Precrtano*, str. 70, *Hod*, str.71, *Oglas*, str.72, *Znakovi*, str.73. (prevela Ksenija Marković); Marija Kalinova: biografija, *Mrlja*, str. 76, *Plagijator*, str. 77, *Početak večere*, str. 78, *Obla ubojstva*, str. 79, *Soba*, str. 80, *Vertikalno more*, str. 81 (prevela Ksenija Marković); Marin Bodakov: biografija, *Tračnice*, str. 84, *Objava fijaska*, str. 85, *Grebanje*, str. 86, *Prije nego što se rodim*, str. 87, *Izgubljeni*, str. 88, *Fragment. Balčik*, str. 89 (prevela Ksenija Marković); Nadežda Radulova: biografija, *Darovi prosinca*, str. 92-93, *Slobodni pad*, str. 94-95, *Personae*, str. 96-97, *Ovo tijelo, ovo lice, život u njemu i smrt*, str. 98-99; *Što ostaje*, str. 100, *Trenutak nepažnje*, str.101; Marica Kolčeva: biografija, *Svakog jutra plače u vrtu*, str. 104, *Umirivanje one koja je izgubila nadu*, str. 105, *Emi, 5 godina, usvojena*, str. 106, *Udaljenost od moje majke do mog oca* (prvi stih pjesme), str. 107, *Double rooms*, str. 108., *Kraj igre*, str.109., (prevela Ksenija Marković); Mira Duškova: biografija, *Suglasja*, str. 116, *Čajna ceremonija*, str. 117, *Razmjena iskustva*, str. 114, *Do sela mrtvih*, str. 115, *Lijep joj je hod ujutro*, str. 116, *Bilo je vrijeme kiša* (prvi stih pjesme), str. 117 (prevela Ksenija Marković).

Kisjov, Roman. **Hodočasnik svjetla**. [Stihovi i ilustracije] Roman Kisjov; odabrao i preveo s bugarskog Žarko Milenić. Zagreb : Slovo, 2008., 120 str. (Biblioteka Slovo)

2010.

Popov, Alek. **Misija London**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. 2. izd. Zagreb : Meandar: Meandarmedia, 2010. (Zagreb : KikaGraf), 291 str. (Meandar.Roman; knj. 36)

2012.

Pregled bugarske poezije 19. i 20. stoljeća. Izabrale Nadežda Zaharieva, Elena Alekova. Zagreb : Društvo hrvatskih književnika, 2012. (Jablanovec: Cro-graf), 247 str. (Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika; knj. 134.)

Iz sadržaja:

Marijana Bijelić: Predgovor, str. 5-21; Dobri Čintulov (1822.-1886.): *Ustaj, ustaj, junače balkanski* (Prevela Marijana Bijelić), str. 23-24, *Vjetar ječi, Balkan stenje* (Prevela Marijana Bijelić), str. 25; Petko R. Slavejkov (1827.-1895.): *Lijepa li si, domovino* (Prevela Marijana Bijelić), str. 26; Hristo Botev (1848.-1876.): *Oproštaj* (Preveo Josip Velebit), str. 27-31, *Borba* (Prevela Marijana Bijelić), str. 32-33, *Hadži*

Dimitar (Preveo Ivo Balentović), str. 34-35, *Moja molitva* (Prevela Marijana Bijelić), str. 36-37; Ivan Vazov (1850.-1921.): *Domovino mila, lijepa li si ti!* (Prevela Marijana Bijelić), str. 38-39, *Bugarski jezik* (Prevela Marijana Bijelić), str. 40-41, *Novo groblje nad Slivnicom* (Prevela Marijana Bijelić), str. 42-43, *Moje pjesme* (Prevela Marijana Bijelić), str. 44; Penčo Slavejkov (1866.-1911.): *Ni dah da dahne nad maslačkom* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 45, *Po sobici se širi miris jak* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 46, *Dok nam mladost traje, zlatno sunce grije* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 47; Kiril Hristov (1875.-1944.): *Nevolja* (Preveo Josip Velebit), str. 48, *Hej, proljet ide* (Preveo Ivo Balentović), str. 49, *Ljetna noć* (Prevela Marijana Bijelić), str. 50; Pejo Javorov (1878.-1914.): *Dva lijepa oka* (Prevela Vesna Parun), str. 51, *List otrgnut* (Prevela Vesna Parun), str. 52, *Uzalud, mati* (Prevela Vesna Parun), str. 53, *Blagovijest* (Prevela Vesna Parun), str. 54, *Dvije duše* (Prevela Vesna Parun), str. 55; Dimit'r Bojadžiev (1880.-1911.): *Strah* (Prevela Marijana Bijelić), str. 56, *Večernja strepnja* (Prevela Marijana Bijelić), str. 57, *Pismo* (Prevela Marijana Bijelić), str. 58; Teodor Trajanov (1882.-1945.): *Tajna Strume* (Prevela Marijana Bijelić), str. 59-60, *Tiha proljetna kiša* (Prevela Marijana Bijelić), str. 61, *U brižnu kasnu večer* (Preveo Ivo Balentović), str. 62, *Gdje vodi put taj ne znam sada* (Prevela Marijana Bijelić), str. 63; Ran Bosilek (1886.-1958.): *Kažite mi, oblaci vi bijeli* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 64, *Rodna riječ* (Prevela Marijana Bijelić), str. 65; Dimčo Debeljanov (1887.-1916.): *Htio bih se vratit u očevu kuću* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevele Maja Gjerek i Ružica Cindori), str. 66, *Uvijek takvu pamtit ti želim* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevele Maja Gjerek i Ružica Cindori), str. 67, *Sjećaš li se, sjećaš u vrtu tihom* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevele Maja Gjerek i Ružica Cindori), str. 68, *Jedan ubijeni* (Prevela Marijana Bijelić), str. 69-70, *Jadikovka* (Prevele Maja Gjerek i Ružica Cindori), str. 71; Dora Gabe (1888.-1983.): *Šutnja* (Prevela Ivana Laszowski), str. 72-73, *Zašto žuriš, živote* [prvi stih pjesme bez naslova] (Preveo Zvonimir Golob), str. 74, *Pričekaj, sunce!* (Prevela Marijana Bijelić), str. 75, *Ne kazuj: vječno tvoj sam* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 76, *Zanesenost* (Prevela Marijana Bijelić), str. 77; Hristo Jasenov (1889.-1925.): *Zaključana duša* (Prevela Vesna Parun), str. 78-89, *I plakalo je cvijeće* (Prevela Marijana Bijelić), str. 81, *Izelina* (Prevela Marijana Bijelić), str. 82; Elizaveta Bagrjana (1893.-1991.): *Stihije* (Prevela Marijana Bijelić), str. 83, *Potomak* (Preveo Josip Velebit), str. 84, *Zanos* (Preveo Zvonimir Golob), str. 85, *Daljina* (Preveo Petar Kepeski), str. 86-87, *Moja pjesma* (Prevela Marijana Bijelić), str. 88-89; Geo Milev (1895.-1925.): *Septembar* (Prevela Marijana Bijelić), str. 90-94; Asen Razcvetnikov (1897.-1951.): *Utopljenici* (Prevela Marijana Bijelić), str. 95-97; Hristo Smirnovski (1898.-1923.): *Cvječarica* (Prevela Marijana Bijelić), str. 98-99, *Mladić* (Prevela Marijana Bijelić), str. 100-101, *Nek' bude dan!* (Prevela Marijana Bijelić), str. 102; Nikola Furnadžiev (1903.-1968.): *Konjice* (Prevela Marijana Bijelić), str. 103, *Dažd* (Prevela Marijana Bijelić), str. 104, *Proljetni vjetar* (Prevela Marijana Bijelić), str. 105; Atanas Dalčev (1904.-1978.): *Molitva* (Prevela Marijana Bijelić), str. 106, *Natpis* (Prevela Marijana Bijelić), str. 107, *Domovini* (Prevela Marijana Bijelić), str. 108; Nikola Vapcarov (1909.-1942.): *Pismo* (Prevela Marijana Bijelić), str. 109-112, *Proljeće* (Prevela Marijana Bijelić), str. 113, *Oproštajna* (Preveo Dalibor Brozović), str. 114; Aleksandar Gerov (1919.-1997.): *Najljepše* (Prevela Marijana Bijelić), str. 115, *Ples* (Prevela Marijana Bijelić), str. 116; Valeri Petrov (1920.): *Pred glavnim ulazom* (Prevela Marijana Bijelić), str. 117, *Srčanjak* (Prevela Marijana Bijelić), str. 118-119; Dobri Žotev (1921.-1997.): *Jednostavna pjesma*

(Prevela Marijana Bijelić), str. 120, *Predodređenost* (Prevela Marijana Bijelić), str. 12; Blaga Dimitrova (1922.-2003.): *Bez ljubavi* (Prevela Marijana Bijelić), str. 122, *Odgovor* (Prevela Marijana Bijelić), str. 123; Pavel Matev (1924.-2006.): *Slobodan* (Prevela Marijana Bijelić), str. 124-125, *Jer jošte ima ljubičastih noći* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 126; Georgi Džagarov (1925.-1995.): *Zašto se čovjek rađa* (Prevela Marijana Bijelić), str. 127, *Rastanak* (Prevela Marijana Bijelić), str. 128; Liana Daskalova (1927.): *Životopis* (Prevela Marijana Bijelić), str. 129, *Bez osjećaja* (Prevela Marijana Bijelić), str. 130; Najden V'lčev (1927.): *Bijeli ljiljan* (Prevela Marijana Bijelić), str. 131, *Trakijska freska* (Prevela Marijana Bijelić), str. 132; Liljana Stefanova (1929.): *Kasna boja* (Prevela Marijana Bijelić), str. 133, *Željela sam biti lijepa* (Prevela Marijana Bijelić), str. 134; Stanka Penčeva (1929.): *Dvoje staraca* (Prevela Marijana Bijelić), str. 135, *Zakašnjela* (Prevela Marijana Bijelić), str. 136; Penjo Penev (1930.-1959.): *Put* (Prevela Vesna Parun), str. 137, *Epoha* (Prevela Vesna Parun), str. 139-141, *Poslije sunčeva zalaza ...* (Prevela Vesna Parun), str. 142, *Dani provjere* (Prevela Marijana Bijelić), str. 143-144, Prvan Stefanov: *Ubismo Krista i vratit će svi se u hram* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 145; Pet'r Karaangov (1931.): *Iluzija* (Prevela Marijana Bijelić), str. 146-147, *Zima* (Prevela Marijana Bijelić), str. 148; Andrej Germanov (1932.-1981.): *Najbolji čovjek* (Prevela Marijana Bijelić), str. 149-150, *Tanjur juhe od graha* (Prevela Marijana Bijelić), str. 151-153; Velin Georgiev (1933.): *Nepotrebni sonet* (Prevela Marijana Bijelić), str. 154, *Na kraju dana* (Prevela Marijana Bijelić), str. 155; Evtim Evtimov (1933.): *Još obilazi Paisij* (Prevela Marijana Bijelić), str. 156, *Cijeli svijet moj* (Prevela Marijana Bijelić), str. 157; Hristo Fotev (1934.-2002.): *Koliko si lijepa!* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 158-159, *Jer more samo žive voli, znamo* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 160; Vladimir Bašev (1935.-1967.): *Crtež* (Prevela Marijana Bijelić), str. 161, *Kretanje* (Prevela Marijana Bijelić), str. 162-163; Damjan Damjanov (1935.-1999.): *Tišina bolećivo zelena* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 164, *Intimno* (Prevela Marijana Bijelić), str. 165, *Prozor* (Prevela Marijana Bijelić), str. 166; Nikolaj Indžov (1935.): *Kušao sam ukus crnog hljeba* (Prevela Marijana Bijelić), str. 167, *Svakodnevnica* (Prevela Marijana Bijelić), str. 168; Ljubomir Levčev (1935.): *Nesanica* (Prevela Marijana Bijelić), str. 169-170, *Tečnost razbijene čaše* (Prevela Marijana Bijelić), str. 171-172; Ivan Nikolov (1937.-1991.): *To boli, ali ne ostavlja traga* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 173-174, *U lakomisleno vrijeme smo se zbili* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 175; Dragomir Šopov (1938.): *Slikar* (Prevela Marijana Bijelić), str. 176, *Stara kuća* (Prevela Marijana Bijelić), str. 177-178, Petja Colova (1939.): *Sve* (Prevela Marijana Bijelić), str. 179, *Otpočetka* (Prevela Marijana Bijelić), str. 180; Petko Bratinov (1939.): *Kašnjenje* (Prevela Marijana Bijelić), str. 181-182, *Izbor* (Prevela Marijana Bijelić), str. 183-184; Nedjalko Jordanov (1940.): *Ne stari, ljubavi* (Prevela Marijana Bijelić), str. 185, *Nasmiješi se, ljubavi* (Prevela Marijana Bijelić), str. 186; Georgi Bogdanov (1941.-1987.): *Ujutro pada snijeg* (Prevela Marijana Bijelić), str. 187, *Šuma* (Prevela Marijana Bijelić), str. 288-289; Ekaterina Josifofa (1941.): *Cruise* (Prevela Marijana Bijelić), str. 190, *Pamćenje* (Prevela Marijana Bijelić), str. 191; Ivan Canev (1941.): *Drvo na brijegu* (Prevela Marijana Bijelić), str. 192, *Nasamo s vatrom* (Prevela Marijana Bijelić), str. 193; Andrej Andrejev (1943.): *Siročad vječnosti* (Prevela Marijana Bijelić), str. 194-195; Borislav Gerontiev (1943.): *Trojedinstvo* (Prevela Marijana Bijelić), str. 196; Georgi Konstantinov (1943.): *Uvijek nešto drugo* (Prevela Marijana Bijelić), str. 197, *Seoski pogreb* (Prevela

Marijana Bijelić), str. 198; Vanja Petkova (1944.-2009.): *Trpeza* (Prevela Marijana Bijelić), str. 199-200, *Grešnica* (Prevela Marijana Bijelić), str. 201; Nadežda Zaharieva (1944.): *Želja* (Prevela Marijana Bijelić), str. 202, *U seoskoj krčmi* (Prevela Marijana Bijelić), str. 203; Boris Hristov (1945.): *Usamljeni čovjek* (Prevela Marijana Bijelić), str. 204-205, *Znak sa neba* (Prevela Marijana Bijelić), str. 206-207; Valentina Radinska (1951.): *Motiv* (Prevela Marijana Bijelić), str. 208, *Trebam* (Prevela Marijana Bijelić), str. 209; Elka Nyagolova (1952.): *Recept za kruh* (Prevela Ružica Cindori), str. 210-211; Rumen Leonidov (1953.): *Pod mantijom vjere* (Prevela Marijana Bijelić), str. 212, *Kako je užasno to zadovoljstvo* (Prevela Marijana Bijelić), str. 213; Zoja Vasileva (1955.): *Liči na plač to i liči na pjesmu* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 214, *Gorke kiše* (Prevela Marijana Bijelić), str. 215; Margarita Petkova (1956.): *Muškarac sa šezdeset* (Prevela Marijana Bijelić), str. 216-217, *Hajmo se napiti večeri ove* [prvi stih pjesme bez naslova] (Marijana Bijelić), str. 218; Valeri Stankov (1956.): *Neizbježna žena na putu za raj* (Prevela Marijana Bijelić), str. 219-220; Bojko Lambovski (1960.): *Telefon* (Prevela Marijana Bijelić), str. 221-222; Plamen Kirov (1961.): *Starost* (Prevela Marijana Bijelić), str. 223; Vlado Ljubenov (1961.): *Jutarnji snijeg* (Prevela Marijana Bijelić), str. 224; Petja Dubarova (1962.-1979.): *Sa venama paženim krhkim i plavim* [prvi stih pjesme bez naslova] (Prevela Marijana Bijelić), str. 225, *Dan* (Prevela Marijana Bijelić), str. 226; Mirela Ivanova (1962.): *Poezija* (Prevela Marijana Bijelić), str. 227; Elena Alekova (1963.): *Život* (Prevela Marijana Bijelić), str. 228-229, *Priroda* (Prevela Marijana Bijelić), str. 230; Plamen Dojnov (1969.): *Sumnjivi ljudi u metrou* (Prevela Marijana Bijelić), str. 231; Rosica Jotkovska (1970.): *Bajka o trećoj dimenziji* (Prevela Marijana Bijelić), str. 232-233.

2013.

Popov, Alek. **Mitologija tranzicije**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Meandarmedia, 2013. (Zagreb : Kika graf), 312 str. (Edicija Meandar; knj. 123)

2015.

Andreev, Emil. **Staklena rijeka**. S bugarskoga prevela Ana Vasung. Zagreb : V.B.Z., 2015., 295 str. (Europom u trideset knjiga, knj. 4)

Izbor iz suvremene bugarske književnosti. [Preveli Iva Brabec.. [et al.]; urednice Nikolina Penava, Antonia Raguz]. Zagreb : Klub studenata južne slavistike A-302, 2015., 124 str.

Zarev, Vladimir. **Propast**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Edicije Božićević, 2015., 415. str. (Biblioteka Rabljeno doba)

2016.

Karabašlijev, Zaharij. **18% sivo**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Hena.com, 2016., 312. str.

Mutafčieva, Vera. **Slučaj Džem**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Zagreb : Sandorf, 2016., 547. str. (Biblioteka Odisejevo utočište)

Mutaščieva, Vera. **Alkibijad Veliki**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Sandorf, 2016., 390. str. (Biblioteka Odisejevo utočište)

2017.

Dimitrova, Beloslava, **Divlja priroda** [preveli Paula Čačić .. et. al.]. Zagreb : Klub studenata južne slavistike „A-302“, 2017., 58 str.

2018.

Gospodinov, Georgi. **Fizika tuge**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Fraktura, 2018., 277 str.

Ruskov, Milen. **Uzvišenje**. S bugarskoga prevela Ana Vasung. Zagreb : Sandorf, 2018., 337 str. (Biblioteka Adventure)

Valčanova, Ina. **Otok Krah**. S bugarskog prevela Ksenija Banović. Zagreb : Hena.com, 2018., 231 str.

Terzijski, Kalin. **Postoji li netko tko vas voli**. S bugarskoga prevela Ana Vasung. Zagreb : Sandorf, 2019., 121 str. (Biblioteka Adventure)

18 % sivo / Zaharij Karabašliev ; interpretacija teksta Ivana Krizmanić. - Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim, 2018. - 1 CD (548 min) : MP3 ; 12 cm. God. izd. preuzeta iz podataka o formatu. – DAISY format.

2019.

Most od riječi : jubilarni zbornik. Uredio Božidar Petrač. [prijevodi s hrvatskog na bugarski Gančo Savov; prijevodi s bugarskog na hrvatski Ana Vasung .. et al.]. Zagreb : Društvo hrvatskih književnika : Nacionalna zajednica Bugara u Republici Hrvatskoj, 2019. (Zagreb : LKD promet). 201 str.,

Iz sadržaja:

Predgovor, str. 4-11; Most prijateljstva, str.11-15; Nadežda Zaharieva (Prevela Ksenija Banović), str. 15; Anton Dončev (Prevela Ana Vasung), str.21; Boris Biletić (Preveo Gančo Savov), str.32; Dubravko Bužimski (Preveo Gančo Savov), str.38; Valeri Stefanov (Prevela Marijana Bijelić), str.55; Donka Petrunova (Prevela Marijana Bijelić), str.61; Ernest Fišer (Preveo Gančo Savov), str. 68; Veljko Barbieri (Preveo Gančo Savov), str. 74; Petko Bratinov (Prevela Ana Vasung), str. 85; Dimitar Šumnaliev (Prevela Marijana Bijelić), str. 95; Božidar Petrač (Preveo Gančo Savov), str. 104; Jakša Fiamengo (Preveo Gančo Savov), str. 112; Rumen Leonidov (Prevela Marijana Bijelić), str. 119; Emil Andreev (Prevela Ana Vasung), str. 129; Najden Valčev (Prevela Ana Vasung), str. 141; Zdravka Evtimova (Prevela Prevela Ana Vasung), str. 147; Ante Stamać (Preveo Gančo Savov), str. 154; Stjepan Čujić (Preveo Gančo Savov), str. 160; Ružica Cindori (Preveo Gančo Savov), str. 174; Ivana Šojat – Kuči (Preveo Gančo Savov), str. 182; Elena Alekova (Prevela Marijana Bijelić), str. 195; Aleksandar Tomov (Prevela Ana Vasung), str. 203.

2020.

Pelin, Elin. **Ian Bibian : nevjerojatne avanture jednog mangupa.** Prijevod s engleskog Sanja Petriška. Ilustracije Slavko Topolovec. Samobor : VF Libris, 2020. 147 str.

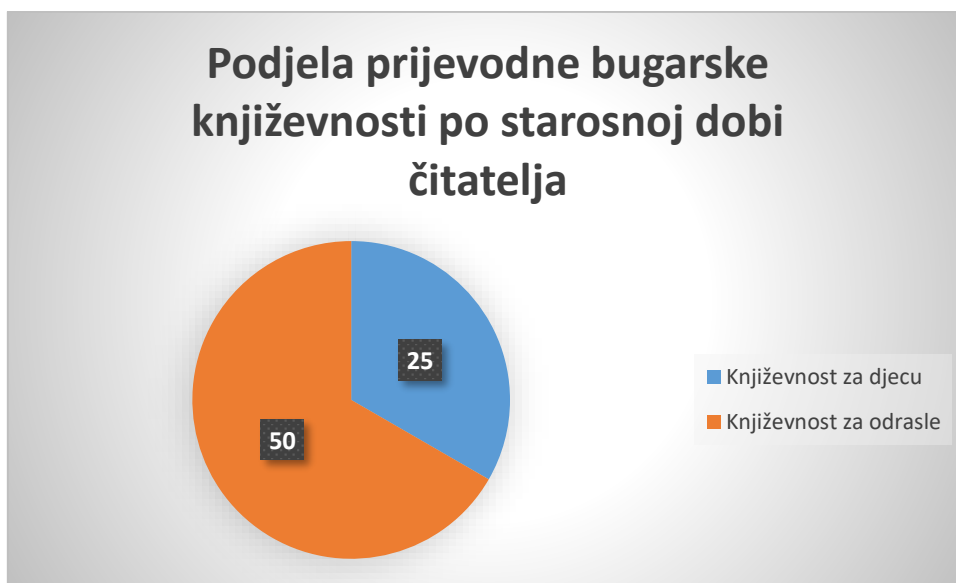
2021.

Pelin, Elin. **Ian Bibian na Mjesecu.** Prijevod s engleskog Sanja Petriška. Ilustracije Slavko Topolovec Samobor : VF Libris, 2021., 168 str.

Radičkov, Jordan. **Okrutno raspoloženje.** S bugarskog prevela Ana Vasung. Zagreb : Disput, 2021. 144 str. (Biblioteka Kaleidoskop)

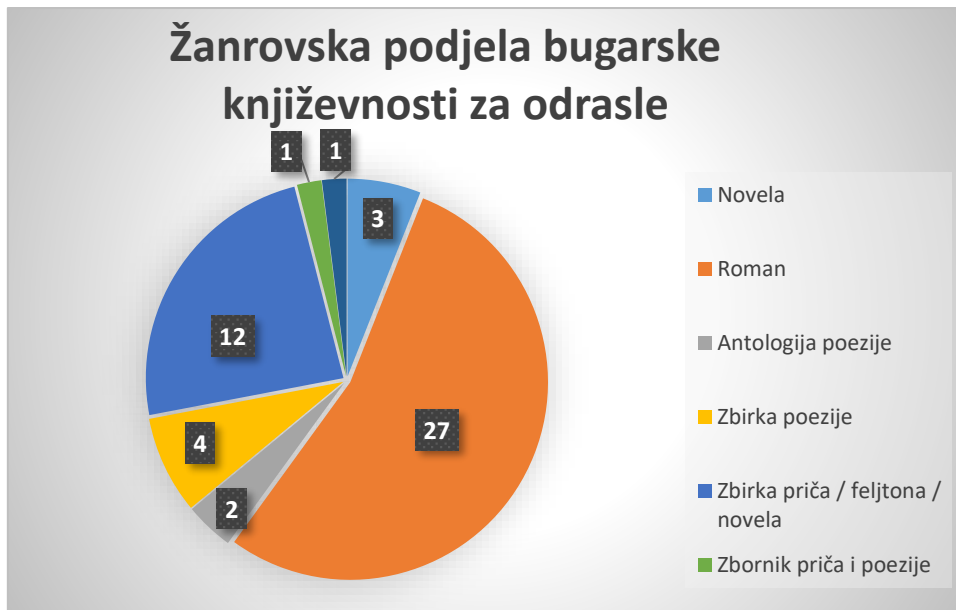
Analiza bibliografije

Podrobnijom analizom bibliografije može se ustvrditi da su u razdoblju od 1886. godine do 2021. godine obuhvaćeno devedeset osam bibliografskih jedinica, od čega se dvadeset tri bibliografske jedinice odnose na različite antologije poezije ili zbirke pripovijedaka u kojima je zastupljen po jedan ili više bugarskih autora. Izuzmemo li bibliografske jedinice koje se odnose na takve zbirke ili antologije i analiziramo li ovih 75 jedinica koje u cijelosti donose prijevode bugarskih autora, možemo ustvrditi da prijevodna književnost za djecu i mladež obuhvaća 25 bibliografskih jedinica; dok se 50 jedinica odnosi na književnost za odrasle.

Grafikon 1. Podjela prijevodne bugarske književnosti po starosnoj dobi čitatelja

U segmentu prozne književnosti za odrasle, bibliografija bilježi tri novele, dvadeset sedam romana, dvanaest zbirki pripovijedaka, tj. kratkih priča ili feljtona, od kojih je dvanaest autorskih, a deset jedinica predstavljaju izbor pripovijedaka, tj. kratkih priča s jednim ili više bugarskih autora.

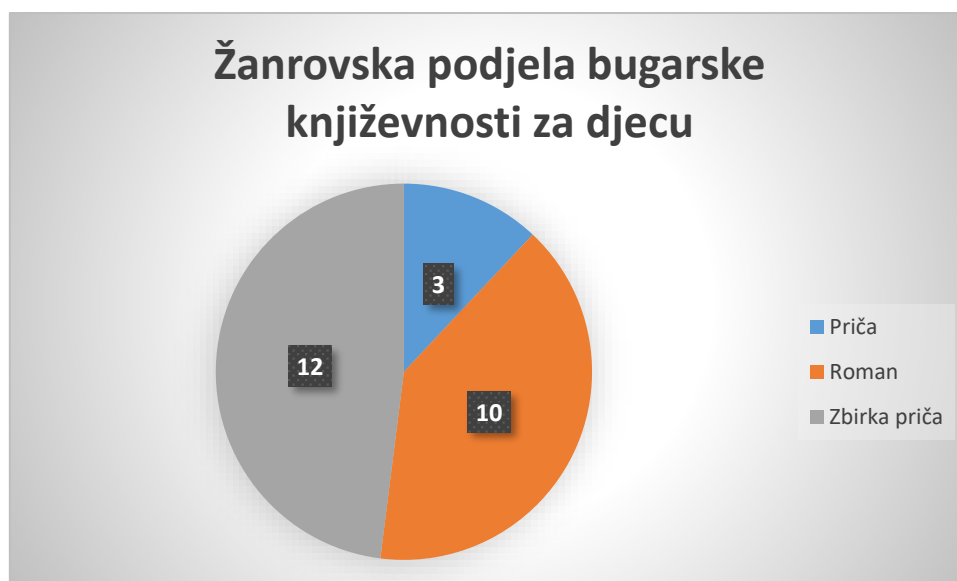

Grafikon 2. Žanrovska podjela bugarske književnosti za odrasle

Dvije antologije poezije u cijelosti posvećene su bugarskim pjesnicima - *Bugarske pjesme* (1886.) i *Pregled bugarske poezije 19. i 20. stoljeća* (2012.). Objavljene su i četiri autorske pjesničke monografije: *Poezija* Penje Peneva (1971.), *Viteški zamak* Hrista Jasenova (2006.), *Hodočasnik svjetla* Romana Kisjova (2008.) te *Divlja priroda* Beloslave Dimitrove (2017.).

Devet antologija posvećenih stvaralaštvu za djecu i mladež okuplja i bugarske autore, dok je četrnaest antologija posvećenih poeziji i prozi za odrasle koje uključuju bugarske autore.

U segmentu književnosti za djecu i mladež, bibliografija bilježi sedam romana, dvanaest zbirki priča za djecu te četiri samostalno objavljene priče za djecu (nakladnički niz *Iz priče u priču*, izdavačkog poduzeća Mladost).

Grafikon 3. *Žanrovska podjela bugarske književnosti za djecu*

Povijesni kontekst književno-kulturnih i nakladničkih hrvatsko-bugarskih veza

Kao što je već naglašeno u uvodu, prijevodno stvaralaštvo bugarske književnosti u Hrvatskoj okarakterizirano je vrlo različitim intenzitetom kroz periode. Iako književni dodiri i utjecaji počinju tijekom zajedničke ćirilometodske baštine - kamena temeljca svih slavenskih književnosti - tek krajem 19. st. doživljavaju prvi istinski uspon. Prevodilačke i nakladničke aktivnosti prije svega determinirane su državno - političkim odnosima, a u pojedinim periodima svedene su tek na osobne kontakte. Nerijetko opstaju isključivo trudom i marom pojedinih prevoditelja. Zbog važnosti njihove uloge u izdavačkoj produkciji u *Dodatku* ovoga rada posvećena im je posebna pozornost uključivanjem i prevoditeljskih biografija, budući da se ponekad upravo iz njih mogu iščitati razlozi i motivi za prevođenje pojedinih djela. No, književno – prevodilačke veze nikada nisu u potpunosti prekinute, te su barem „tinjale“ objavljivanjem kraćih prozih i poetskih tekstova u hrvatskoj periodici.

Ozbiljnija uzajamna književna recepcija nastupa tek nakon oslobođenja Bugarske od osmanske vladavine 1878. godine, i to kroz tri glavna razdoblja zajedničke kulturne povijesti. Prva seže od 1878. godine do Prvoga svjetskog rata, dok se druga razvija u razdoblju od 1941.

do 1945. godine, za vrijeme političkog savezništva Bugarske i Hrvatske.⁴ Ponovni procvat objavljivanja bugarske književnosti u novije vrijeme bilježi se od 2005. godine naovamo, te ga možemo definirati kao treće razdoblje.

Prvo razdoblje književno – kulturnih veza: Od oslobođenja Bugarske 1878. do Prvoga svjetskog rata

U periodu od kraja 19. stoljeća, tj. oslobođenja Bugarske od osmanskoga ropstva 1878., pa do početka I. svjetskog rata, društvena situacija u Bugarskoj bila je poprilično obilježena ratnim previranjima tijekom Prvog i Drugog Balkanskog rata. Upravo to razdoblje književno-kulturnih veza, imalo je „ikonografski okvir mita o slavenskoj uzajamnosti“⁵. Biskup J. J. Strossmayer i Franjo Rački, kao pobornici ideje južnoslovenskoga jedinstva, osobito su simpatizirali narod Bugarske koji se također borio za nacionalnu neovisnost. Rački p objavljuje autorske članke o bugarskoj prošlosti i kulturi (1861/63.), koje je objedinio u rukopisu *Povijest Bugarske*, koji i danas čeka objavljivanje u fondu Hrvatskog državnog arhiva.

Štoviše, biskup Strossmayer izravno utječe i na formiranje bugarske inteligencije osiguravajući stipendije bugarskim učenicima i studentima, koji se još od 1863. školuju u Zagrebu. Neposredno pred I. svjetski rat u Hrvatskoj ih se obrazuje više od pet stotina, što tada čini trećinu studentske populacije u Zagrebu. Bugarski studenti po povratku postaju sveučilišni profesori, dekani, rektori, akademici, utemeljitelji znanstvenih disciplina i važnih institucija⁶. I dalje održavaju intenzivne kulturne, duhovne i znanstvene veze s Hrvatskom. Posebno je to vidljivo u suradnji Hrvatskoga narodnog kazališta i Narodnoga kazališta u Sofiji, što se reflektira i na prijevode književnih djela. Učvršćuju se i političke veze, čemu u prilog govori i knjiga *Obnovljena Bugarska* Stjepana Radića⁷ u kojoj, nakon posjeta Bugarskoj kao vođa Hrvatske seljačke stranke 1911., opisuje Bugare kao Hrvatima najbližije od svih Slavena.

Koncem 19. st. vrata bugarskoj književnosti u nas simbolično je odškrinuo Stanko Vraz objavivši kao urednik u časopisu *Kolo Narodne pesme bugarske* 1847. godine⁸. Potom

⁴ Balčeva, A. *Stilijan Čilingirov i Hrvatska – jedna neproučena stranica bugarsko-hrvatskih kulturnih veza*. // Zbornik *Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika* / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : HAZU, Razred za društvene znanosti, 2019. str. 157.

⁵ Ibid. str. 159.

⁶ Spomenimo barem neke: Iliju Milarova, pravnika i utemeljitelja sofijskog Narodnog teatra; njegova brata revolucionara i publicista Svetoslava Milarova koji je čak za vrijeme studija objavljivao književne tekstove napisane na hrvatskom; filologa Ljubomira Miletića i dr.

⁷ Radić, S. *Obnovljena Bugarska : [od 1878. do 1913.] : poglavlja o bugarskom narodnom preporodu, oslobođenju i ujedinjenju*. Zagreb : Slavenska knjižara St. i M. Radić, 1917.

⁸ *Narodne pesme bugarske*. // Kolo: članci za literaturu, umetnost i narodni život. Urednik Stanko Vraz, knj. IV. U Zagrebu, 1847., str. 37 – 56.

prijevide bugarskih književnih tekstova sve učestalije u periodici objavljuju August Šenoa, August Harambašić i Fran Gundrum Oriovčanin.

Tek 1886. u Hrvatskoj je objavljeno prvo cjelovito djelo prevedeno s bugarskog jezika - antologija *Bugarske pjesme* koju je priredio i objavio, August Harambašić, u nakladi Ivana Krajača. Uz svoje dvije posvetne pjesme, na devedeset četiri stranice Harambašić je obuhvatio sedam bugarskih pjesnika (Hrista Boteva, Petra Ivanova, Ljubena Karavelova, D. Miševa, Petka Račeva Slavejkova, Stefana Stambolova i Ivana Vazova), no izbor pjesama i autora u očito je bio na brzinu učinjen jer neki od autora danas su zaboravljeni i daleko od bugarskoga kanona. U pojedinim tekstovima nije navedeno autorstvo, te se ponegdje ne mogu razlučiti autorski tekstovi od onih koji pripadaju narodnoj poeziji. Svakako valja istaknuti tvrdnju Nevenke Brozović da je „Harambašićev prijevod Botevljeve poezije prvi do sad poznati prijevod velikoga broja bugarskih pjesnika na bilo koji južnoslavenski jezik, a Harambašićeva je knjiga *Bugarske pjesme* objavljena 1886., koliko mi je poznato, prva antologija bugarske poezije objavljena izvan same Bugarske⁹. Stoga u 2021. godini navršava se točno 135. godina od njezina objavljivanja.

Prvo je desetljeće 20. st. obilježeno u najvećoj mjeri prijevodima dvaju kanonskih književnika toga doba – Ivana Vazova i Aleka Konstantinova. No, Vjenceslav Zabož Marik svojom antologijom *Izabrane narodne pripovijetke Slavena iz 1907.* otvara put i bugarskoj književnosti za djecu, koja će obilježiti period međuraća.

Ozbiljnije zanimanje za bugarsku književnost počinje tek 1898. godine s objavom romana *Pod jarmom : roman iz bugarskog života uoči oslobodjenja ispod turskog jarma*¹⁰ autora Ivana Vazova, *patrijarha* tadašnje bugarske književnosti (Križevci : Brzotiskom G. Neuberga, prev. Fran Gundrum Oriovčanin). Vazovljev socijalni roman *Kazalarska carica*, izvorno objavljen 1903. Gundrum prevodi i objavljuje 1906. (Prva Hrvatska dionička tiskara, Osijek). Uz to, objavio je dvadesetak Vazovljevih pripovijetki i novela u hrvatskoj periodici te je redovito izvještavao o književnim novitetima u Bugarskoj. Vazovljev roman *Gorolomov* objavljen je u Sisku, 1907 (Tisak i naklada knjižare Janka Dujaka, prev. Pavao Rakoš).

Aleka Konstantinova (1863-1897.), najistaknutijeg predstavnika realističke proze s kraja 19. st., nominiranoga i za Nobelovu nagradu, upoznajemo 1909. kroz naizgled nepovezane feljtone nazvane *Baj Ganjo* (izvorno objavljenih 1895.) Ova zbirka humoristično -

⁹ Brozović, N. *Bugarske pjesme Augusta Harambašića // Odnosi Hrvata i Bugara od X. do XIX. stoljeća s posebnim osvrtom na vrijeme Dubrovačke Republike / Uredništvo Dalibor Brozović ... et al. Zagreb : Hrvatsko-bugarsko društvo, 2003. str. 163-178.*

satiričnih novela jedna je od najpopularnijih bugarskih knjiga svih vremena, a Baj Ganjo najemblematičniji bugarski književni lik. Zanimljivo je da su 1909. objavljena dva različita izdanja *Baj Ganja* u hrvatskome prijevodu - jedno u prijevodu Frana Gundruma Oriovčanina, u Zagrebu, i to "nakladom prevodioca" i Tiskom braće Kralj, dok je drugo objavljeno pod nazivom *Baj Ganja : nevjerojatne zgone jednog savremenog Bugarina*, u nakladi Pučke tiskare (E. Demetrović i dr.), no bez navođenja autora prijevoda. No, u sljedećem izdanju iz 1917. razvidno je ime prevoditelja - A. B. Rujanac. U prilog popularnosti djela govori i serijska publikacija *Humoristička knjižnica* koja u nastavcima objavljuje sve feljtone u Rujančevu prijevodu (1909-10.)

Uzajamni interes u prevođenju bugarske književnosti na hrvatski, te hrvatske književnosti na bugarski jezik početkom 20. st. ravnopravan je, no nakon 1918. prevodilačke tradicije jenjavaju. Ratne godine ipak ostavljaju traga i na kulturnim vezama. Ulaskom u sastav Kraljevine Jugoslavije Hrvatska gubi samostalnost u kreiranju vanjske, pa tako i kulturne politike, što se izravno preslikava i na smanjenu književno - prijevodnu produkciju.

Međuraće

U književnost dvadesetih godina ulaze generacije koje su preživjele užase balkanskih ratova te I. svjetskog rata, kao i poratna revolucionarna previranja. U periodu međuraća u Hrvatskoj možemo čitati prijevode prozaika Elina Pelina, Jordana Jovkova, Mihaila Kremena i Dimitra Šišmanova. Vodeći žanr u epohi prijelaznog realizma, dakle, realizma koji prelazi od kritičkog do socijalnog, od Vazova do Jovkova, jest pripovijetka, za razliku od npr. engleske, ruske ili francuske književnosti u kojima dominira roman. Događaji 1923.¹¹ i 1925.¹² utječu na stvaranje socijalno angažirane književnosti, Bugarska komunistička partija nastoji učvrstiti svoj položaj u društvu, šireći svoju ideologiju kroz književno stvaralaštvo, književne časopise i

¹¹ Vojnim prevratom 9. VI. 1923. srušena je zemljoradnička vlada, a Stambolijski je ubijen. Iste godine ugušen je i *Rujanski ustanak* bugarskih komunista pod vodstvom G. Dimitrova i V. Kolarova. Za kratkotrajne vlade Kimona Georgieva (1934–35) uveden je autoritarni režim, zabranjene su političke stranke, obnovljeni su odnosi sa SSSR-om. izvor: Bugarska. Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografsko izdanje Miroslav Krleža, 2021. dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=10026> (29. 4. 2021.)

¹² Pripadnici Bugarske komunističke partije izvršili su 16. travnja 1925. atentat u crkvi Sv. Nedjelje u Sofiji, za vrijeme trajanja mise za pokojnog generala Konstantina Georgijeve, ubijenoga dva dana ranije. Meta napada bila je politička i vojna elita vlade Borisa III., čijim bi se smaknućem smanjio pritisak na BKP. Od posljedica pada krova stradalo je oko 150 ljudi, a preko 500 ih je bilo ozlijeđeno. Gotovo čitav vojni vrh slučajno je preživio napad, a nakon atentata uhićeno je oko 450 osoba.

listove te Savez književnika antifašista. Važni pjesnici – revolucionari – Hristo Smirnenski i Nikola Vapcarov javljaju se samo u pjesničkim antologijama.

Za književno-prijevodnu produkciju dvadesetih godina bitno je svakako spomenuti *Zabavnu biblioteku* koju je urednik Nikola Andrić pokrenuo i uređivao gotovo trideset godina (1913-41). Uspio je objaviti 603 broja, tj. 441. svezak, što čini jedan od najdugovječnijih nakladničkih nizova. Andrićev cilj bio je proširiti hrvatsku čitalačku publiku i upoznati je s mnogim vrijednim književnim djelima. Među njima bila su i dva bugarska romana u prijevodu Ivana Esiha. Godine 1925. objavljen je roman *Bregalnica: tragedija bugarskoga naroda* Mihaila Kremena, jednog od najjačih predstavnika bugarskoga realizma, a godinu poslije i *High-Life: roman iz bugarskog društvenog života* Dimitra Šišmanova, odvjetnika, pisca, diplomata i humanista.

Mihail Kremen (1884-1964.)

M. Kremen u romanu *Bregalnica* (Zagreb, 1925.) opisuje finale obračuna balkanskih saveznica 1913. godine. O važnosti teme o Bregalničkoj bitki svjedoči i Miroslav Krleža za čiju generaciju ona predstavlja „sudbonosni slom južnoslavenskih narodnih ideala“¹³. Prevoditelj Ivan Esih hrvatskom je izdanju dodao podnaslov „tragedija bugarskoga naroda“ te napisao i opsežan predgovor „*Mihail Kremen i suvremeni knjiženi pokret u Bugarskoj*“.

Dimitar Šišmanov (1889-1945.)

D. Šišmanov pak kroz roman *High life : roman iz bugarskog društvenog života*. (Zagreb, 1926.), opisuje kako „na temelju autopsije upoznaje život viših bugarskih društvenih slojeva, podvrgava kirurškoj vivisekciji život bugarske inteligencije i njezine poglede na život i svijet“¹⁴. S dolaskom komunista na vlast 1944. Šišmanov biva optužen za izdaju kao političar te osuđen na smrt i egzekutiran 1945., zajedno s dotadašnjom brojnom političkom elitom.

Elin Pelin (1877-1949.)

prvi put javlja u prvom svesku *Humorističke knjižnice* – zbirci *Humoreske pikanteske* (Zagreb, Pučka tiskara, 1908.) s pričom *Advokat*, potom s nekoliko priča u zbirci *Doživljaji Popa Pentefrija* (Zagreb, Nakladništvo „Intimna biblioteka“, s. a.), da bi se 1927. godine javio

¹³ Bregalnička bitka. Krležijana. Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na <https://krlezijana.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1331>. (15.3.2021.).

¹⁴ Esih, I. predgovor romanu *High-Life: roman iz bugarskog društvenog života*. str. 4

zбирком *Izabrane novele* (Zagreb, Matica hrvatska), koje je prevoditelj Ivan Esih opremio predgovorom *Elin-Pelin (Dimitar Ivanov) Beletrist bugarskog sela*. Novele su vjeran odraz bugarskoga sela, a u isto vrijeme i izraz neposrednog i nenamještenog odnosa piščeva prema njemu. Već do I. svjetskog rata afirmirao se kao prvorazredni pisac, 1940. postaje predsjednikom Društva bugarskih književnika, a 1941. i akademikom. Već poslije II. svjetskog rata slave ga kao živoga klasika. Iskazao se i kao omiljeni pisac za djecu i mladež, osobito s neprolaznim likovima bugarskog dječjega svijeta, poput Jana Bibijana, redovito je uvrštavan u bugarske čitanke i antologije za djecu. Pelinovljeva najbolja djela posvećena su bugarskom selu, gdje prikazuje svakidašnji život kroz prizmu socijalne kritike. Zajedno s I. Vazovim i J. Jovkovim E. Pelin stvara najjači pripovjedački opus u bugarskoj književnosti prve polovice 20. st.

Tek tridesetih godina 20. st. polako oživljava zanimanje za bugarske autore, iako književne i kulturne veze sve više dobivaju oblik osobnih kontakata, poput onih Ljudevita Krajačića, Gustava Krkleca i Dragutina Tadijanovića i dr. Ivana Esiha. O Bugarskoj eseje i putopise objavljuju i A. G. Matoš, I. G. Kovačić, M. Krleža, Franjo Bučar i A. M. Sporšić.

Osim prijevoda kraćih priča u nakladničkom nizu *1000 najljepših priča*, te antologije za djecu *Izabrane bugarske pripovijetke: sa slikama* i dva dječjeg romana autora Nikolaja Fola, jedino cjelovito prevedeno književno djelo u trećem desetljeću 20. st., koje ponovno pokreće zanimanje za bugarsku književnost, jest pripovijest *Žetelac* Jordana Jovkova (Zagreb, Knjižnica dobrih romana) objavljena 1933. u prijevodu Ivana Esiha.

Jordan Jovkov (1880-1937.)

briljira kao autor upravo krajem dvadesetih i tridesetih godina zbirkom *Večeri u Antimovskom hanu* (izvorno 1928.), romanom *Imanje kraj granice* (izvorno 1934.) i zbirkom priča *Kad bi mogle govoriti* (1936.), koje su kod nas objavljene tek četrdesetih godina 20. st. Kritika ga smatra najboljim bugarskim pripovjedačem između dva svjetska rata. Jovkovljeve pripovijetke seoske i ratne tematike prepoznatljive su po izrazito humanističkom svjetonazoru i lirskoj suptilnosti; smatra se i osnivačem bugarske ratne priče u kojoj uzdiže dobrotu kao jedinu protutežu ratnoj stihiji. Nakon niza ratnih poraza, izbavljenje kolektivnog duha iz depresije smatra mogućim samo povratkom tradicionalnim nacionalnim i ljudskim vrlinama i u tom duhu piše svoju pripovijest *Žetelac* (izvorno objavljenu 1920.), koja završava moralnom

katarzom junaka koji je u žitnom polju vidio ozareni lik Isusa Krista“¹⁵. Zbog preokupacije duhovnim i fizičkim vrlinama te psihološkom motivacijom ljudskog ponašanja mnogi ga smatraju bugarskim sljedbenikom A. P. Čehova, a nerijetke su i usporedbe sa Sherwoodom Andersonom i Ernestom Hemingwayem. Jovkov je preveden na četrdesetak jezika.

Drugo razdoblje književno-kulturnih veza: od 1941. do 1944.

Četvrto desetljeće 20. st. donosi nove društveno – političke konstelacije. Bugarsko-hrvatske književne veze i kulturna suradnja nisu više bile opterećene zabranama, štoviše poticane su s najviše državne razine. Sukladno političkom savezništvu unutar Trojnog pakta kulturna suradnja između tadašnje NDH i Carevine Bugarske podupirana je najjačim društvenim silnicama koje su izravno utjecale na prijevodnu produkciju. Posljedično, 1941. potpisuje se bilateralni državni ugovor o kulturnoj suradnji. Novoosnovano *Hrvatsko-bugarsko društvo* u Zagrebu objavljuje prvi broj dvojezične smotre *Zagreb – Sofija : Hrvatsko – bugarska smotra*¹⁶, no zbog ratnih okolnosti smotra prestaje izlaziti. Joza Živković u tom broju objavljuje članak *Nova bugarska lirika*¹⁷ u kojemu daje presjek pjesničke scene od Petka Slavejkova do suvremenih pjesnika. Osim toga, za vrijeme NDH knjižna djelatnost i nakladništvo kao važnije kulturne djelatnosti tog režima doživjele su procvat - knjižna proizvodnja broji preko 3000 naslova i to iz svih područja¹⁸.

Prvi službeni posjet hrvatskih pisaca Bugarskoj

Društvo bugarskih književnika (DBK) sa Stilijanom Čilingirovim, kao predsjednikom na čelu, preko poslanika NDH u Sofiji, Vladimira Židovca, poziva na prvo službeno gostovanje u Bugarskoj hrvatske pisce i prevoditelje, ugl. viđene ljude kulturne politike NDH. Uz financijsku potporu Ministarstva vanjskih poslova nastave u službeni posjet Bugarskoj, u lipnju 1942., otputovali su dr. I. Esih, A. Bonifačić, D. Tadijanović, D. Cesarić, I. Softa, M. Čović i J. Živković. Za hrvatske su pisce priređeni brojni posjeti turističkim znamenitostima i manastirima, književne večeri te prijemi na najvišoj državnoj razini poput onog kod Borisa

¹⁵ Igov, S. Istorija nove bugarske književnosti, Beograd. Filip Višnjić, 20014. str. 357

¹⁶ *Zagreb – Sofija : Hrvatsko – bugarska smotra*. Zagreb : Hrvatsko bugarsko društvo u Zagrebu ; Bugarsko – hrvatsko društvo u Sofiji. God. I. Broj 1. 1942. str. 81.

¹⁷ Živković, J. *Nova bugarska lirika*. // *Zagreb – Sofija : Hrvatsko – bugarska smotra*. Zagreb : Hrvatsko bugarsko društvo u Zagrebu ; Bugarsko – hrvatsko društvo u Sofiji. God. I. Broj 1. 1942, str. 47-63.

¹⁸ Z. Turčinec. *Izdavači/nakladnici u Nezavisnoj državi Hrvatskoj*. // Časopis za suvremenu povijest. Zagreb : Učilište hrvatske kopnene vojske „Petar Zrinski“, 2000. God. 32, br. I., str. 71.

Jocova, ministra nastave i prof. slavistike na Sofijskome sveučilištu, koji je priredio i večeru za bugarske predstavnike znanosti, umjetnosti te sve članove BDP-a, kojih je bilo oko 150.

Članci *Posjet hrvatskih književnika u Bugarskoj* u hrvatsko-bugarskoj smotri Zagreb – Sofia¹⁹, zatim prikaz *Kronike kulturnog života u Bugarskoj*²⁰ Joze Živkovića te *Uzajamni književni rad Hrvata i Bugara*²¹ Franje Bučara donose iscrpan opis ovog službenog posjeta Bugarskoj. Pod uredništvom Marka Čovića četrdesetih godina *Hrvatska Revija* redovito izvješćuje o bugarsko-hrvatskoj književnoj i kulturnoj suradnji te o pregledu kulturnih događanja u Bugarskoj. Tako u članku *Kulturna kronika : bugarski glasovi o nama*²² Joza Živković izvještava da bugarski tisak sve više pažnje posvećuje hrvatskom kulturnom životu, osobito književnim izdanjima, navodi da je u Sofiji obilježena godišnjica NDH te se, ujedno priprema i kazališna premijera Budakove drama *Ognjišta*, a u Zagrebu drama bugarskoga pisca i tadašnjega ravnatelja državnog kazališta *Ivan Vazov* u Sofiji, Vladimira Poljanova *Oci i djeca*.

Stoga četrdesete godine nakladništva u Hrvatskoj bilježe mnoga izdanja i bugarskih autora u prijevodu dr. Ivana Esiha, Joze Živkovića i Ive Balentovića, koja su uslijedila upravo nakon tog službenog posjeta i to kod renomiranih nakladnika poput Matice hrvatske, Suvremene biblioteke ili Hrvatskog izdavačkog (bibliografskog) zavoda koji su ipak svojim nakladničkim politikama uspijevali odoljeti ideološkim načelima i službenoj politici NDH.

Od ključnih naslova vrijedi istaknuti da Ured za promičbu ustaške mladeži, u biblioteci Knjižnica ustaške uzdanice, objavljuje 942. priču za djecu *Zozo* Aleksandra Spasova, dok Hrvatski izdavački (bibliografski) zavod 1943. objavljuje dva romana za djecu: *Anicu* Angela Karalijčeva i kulturni roman za djecu Elina Pelina *Jan Bibijan*, dok Matica hrvatska objavljuje *Pripoviesti*, zbirku priča za djecu Angela Karalijčeva.

Za odrasle su objavljena tri romana bugarskih autora. Među četrdesetak vrhunskih objavljenih djela u uglednoj Suvremenoj biblioteci Nakladnog zavoda Josip Čaklović objavljena su i dva romana - 1941. Jovkovljev roman *Imanje na granici* te 1943. roman Stojana Zagorčinova (1889-1969.), „tvorca moderne bugarske povijesne proze“²³, *Legende Svete Sofije*, napisan na temelju legende o bizantskoj princezi, pokopane u temeljima crkve Sveta Sofija. Zanimljivo je istaknuti da usprkos kvalitetnom odabiru naslova, ova je naklada bila u nemilosti

¹⁹ Živković, J. *Posjet hrvatskih književnika u Bugarskoj*. // Zagreb – Sofia : Hrvatsko – bugarska smotra. Zagreb : Hrvatsko bugarsko društvo u Zagrebu ; Bugarsko – hrvatsko društvo u Sofiji. God. I. Broj 1. 1942, str. 77-78.

²⁰ Živković, J. *Bugarska kulturna kronika u prvom četvrtljeću 1942*. // Hrvatska revija. God. XV, broj 6., 1942. str. 339-344.

²¹ Bučar, F. *Uzajamni književni rad Bugara i Hrvata*. // Hrvatska revija. God. XV, broj 10. (1942.), str. 565-566.

²² Živković, J. *Kulturna kronika : Bugarski glasovi o nama*. // Hrvatska revija, God. XV., br. 7.(1942), str. 395-396.

²³ Petar Kepeski: *Bugarska književnost*, u ediciji Povijest svjetske književnosti, knj. 7, Zagreb, str.514

cenzure zbog političke nepodobnosti vlasnika J. Čaklovića koji je i sam skončao u logoru u Jasenovcu 1942. (Turčinec, 2000.)

Naklada knjižare Preporod 1941. objavila je roman *Crni ne postaju bijeli* Vladimira Poljanova (1899-1988.), svestranog intelektualca i jednog od osnivača bugarskog PEN kluba, koji je u to vrijeme obnašao dužnost ravnatelja *Narodnoga teatra Ivan Vazov* (1941-1944.).

Prijevodna produkcija poslije 9. rujna 1944.

Politička situacija nakon Drugog svjetskog rata i kraha NDH ponovno obremenjuje bugarsko-hrvatske odnose. Naime, uslijed iznenadne smrti cara Borisa III. 1943. godine zemlja tone u politička previranja. Bugarskom vlada namjesništvo u ime maloljetnoga Borisova sina, Simeona II. Politički vrh Bugarske koji je koalirao s Njemačkom doživio je krah, dok komunistički partizanski pokret u Bugarskoj počinje jačati. Dana 9. rujna 1944. izbio je ustanak u kojemu je srušena vlada namjesništva i ukinuta monarhija. To je prijelomna točka u društveno – političkom i kulturnom kontekstu Bugarske. Vlast preuzima antifašistička, komunistički orijentirana, vlada *Otečestvenog fronta*. Na parlamentarnim izborima 1945. Bugarska postaje Narodna republika pod vodstvom političkog vođe Georgija Dimitrova (1946.-1949.)²⁴.

Nakon dolaska komunista na vlast, stvaraju se posve nove kulturne politike, diktatura je zavladała u javnom, znanstvenom i kulturnom životu. Javljaju se autori iznikli iz antifašističkog pokreta dvadesetih i tridesetih godina koji su prošli kroz partizanske odrede, zatvore i logore. Nekada demokratsko Društvo bugarskih književnika, osnovano 1913., postaje totalitarna institucija koja promovira isključivo dogme soćrealizma (Igov: 2014., Str. 396), osobito u periodu od 1944. do 1956. Iz javnoga života uklanjaju se pisci aktivni za bivšega sistema i svrstavaju se u buržoasku književnost. Mnogi od njih su likvidirani (B. Jovov, D. Šišmanov), zatvarani i protjerani u logore, dok su se brojni povukli iz javnoga života, poput E. Pelina i S. Čilingirova.

S druge pak strane, Hrvatska ulazi u sastav SFRJ, sa sjedištem u Beogradu. Društveni i kulturni život strogo je centraliziran, dirigiran i nadgledan iz Beograda, što utječe na samostalnost u kreiranju kulturnih politika u Hrvatskoj, nakon čega kreće slabljenje hrvatsko-bugarskih kulturnih veza kroz nekoliko desetljeća koja slijede. Povjesničarka Rumjana Božilova ističe da se „proces stagnacije stoljetne duhovne bliskosti između dvaju naroda

²⁴ Bugarska. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr> (18.3.2021.).

počinje osjećati u svim sferama života – političkoj, kulturnoj i ekonomskoj. Taj je proces u krajnosti, doveo dva naroda do stanja nepoznavanja »drugog«, iako negativne tendencije ipak nisu uspjele izbrisati simpatiju taloženu stoljećima.“²⁵

Snažan tematski zaokret u bugarskoj književnosti osjeća se i u prozi - književne teme koje prevladavaju sve do šezdesetih godina 20. st. su antifašistička borba, partizanski pokret, promjene koje su zahvatile grad i selo te antikultovska tema. U Hrvatskoj se užurbano objavljuju prijevodi romana prozaista povezanih s revolucionarnim pokretom.

Godine 1947. objavljeni su romani *Proboj* pisca Krstjua Beleva (Nakladni zavod Hrvatske) u prijevodu Ive Vrbanića i tiražu od 3000 primjeraka, a u *Biblioteci slavenskih pisaca* nakladnika Kultura, izlazi roman *Tragovi u snijegu* Andreja Guljaškog, u redakciji prijevoda Jerke Belan te tiražu od 5000 primjeraka.

Čak tri bugarska romana objavljena su 1948. - *Planino, Pirin planino* Krstjua Beleva (Prosvjeta, prev. Zoza Adžija), te u biblioteci *Slavenski pisci* Nakladnog zavoda Hrvatske romani *Mehmed Sinap: povijest jednog ustanka* Ljudmila Stojanova (prev. Ivan Davorinov) i *Tatula* Georgija Karaslavova (prev. Petar S. Bešević).

Roman *Proboj* K. Beleva (1908-1978.) kritika je proglasila najvažnijom književnom pojavom u trenutku objavljivanja zbog prikaza sukoba imperijalističkih interesa u duhanskoj industriji kroz lik komunističkog vođe Georgija Dimitrova. U romanu *Planino, Pirin planino: povest*, izvorno napisanom 1933., Belev postavlja pitanje nacionalne makedonske književnosti. Radi se o prijevodu na srpski jezik, tiskanom ćirilicom, ali s obzirom na to da je objavljen u Zagrebu uvršten je u ovu bibliografiju. Belev je autor antiratnih romana i reportaža, pripovjedaka, memoara i putopisa, no danas je u književnome sjećaju Bugara potpuno je zaboravljen autor.

Roman *Mehmed Sinap* Ljudmila Stojanova priča je o ustanku muhamedanskih Bugara (bugarskih muslimana sa Rodopa) i Turaka protiv sultanske vlasti koja se potkraj 18. st. počela raspadati. Stojanov (1886-1973.) se još tridesetih godina istaknuo kao autor djela socijalne, antiratne, antiburžijske i revolucionarne tematike. Predsjedao je Društvom bugarskih književnika (1946-49.), postao akademikom 1946., a jedan je i od osnivača i direktora Instituta za bugarsku književnost pri Bugarskoj akademiji nauka.

²⁵ Božilova, R. *Bugari i Hrvati kroz stoljeća : razvoj bugarsko-hrvatskih odnosa*. Dostupno na: <https://www.matica.hr/hr/347/bugari-i-hrvati-kroz-stoljeca-21019/> (pristupljeno 29. 10. 2021.)

U dotadašnjoj nedovoljno razvijenoj bugarskoj romanesknoj tradiciji Georgi Karaslavov (1904-1980.), kao jedan je od najvažnijih „zvaničnika nove kulturne politike“ nakon dolaska komunista na vlast, romanom *Tatula* (izvorno objavljen 1938.) najavljuje dominaciju upravo ovoga žanra socijalno angažirane književnosti u Bugarskoj, uspješno nastavljajući pripovjedačku tradiciju E. Pelina. U periodu objavljivanja hrvatskog prijevoda *Tatule* bio je ravnatelj Narodnoga teatra u Sofiji (1947-49). Predsjedao je i Društvom bugarskih književnika (1958-62), a akademikom postao 1961.

Prijelomna 1948. – povratak Pelinu i Jovkovu

S obzirom na zahlađenje odnosa Jugoslavije sa Sovjetskim Savezom nakon 1948. i činjenicu da Bugarska ostaje čvrsto vezana uz službenu politiku sa Sovjetima, hrvatski urednici ne inzistiraju dalje na bugarskim režimskim piscima i vraćaju se klasicima – Jovkovu i Pelinu. 1949. objavljeno je čak pet knjiga: dvije Jovkovljeve - zbirka priča *Kad bi mogle govoriti* (Matica Hrvatska, prev. Ivo Vrbanić) i roman *Večeri u Antimovskom hanu* (Nakladni zavod Hrvatske, prev. Joza Živković i Dobriša Cesarić) te tri Pelinoveljeve: zbirka za djecu *Priče i basne* (Zagreb, Beograd, Novo pokoljenje, prev. L. Držić); novela *Geraci* u Maloj biblioteci urednika Gustava Krkleca, te zbirka priča *Na brazdi*, u biblioteci Narodne knjižnice urednika Novaka Simića, i to u nakladi od 6000 primjeraka, obje u prijevodu Joze Živkovića.

Pedesete godine 20. stoljeća

Pedesete godine u bugarskoj književnosti obilježene su društvenim promjenama koje donose industrijalizacija, kolektivizacija te odljev stanovništva sa sela u grad. Tematski djela su usmjerena na socijalističku izgradnju zemlje i novog, socijalističkog čovjeka. Žanrovski obilježene su procvatom velikog romana, kao vodećeg žanra u književnosti, bez obzira na nametnute doktrine „socijalističkog realizma“, osobito nakon 1948. S razdobljem *kulta ličnosti* u bugarskoj književnosti sve postaje unaprijed propisano, prema administrativnoj odrednici partijnosti u književnosti. No, upravo u romanu pojedini bugarski autori pronašli su potencijal kojim su se odupirali pritiscima diktature, poput u nas neprevođenih autora Stefana Caneva i Dimitra Taleva ili Dimitra Dimova i Emilijana Staneva koji su kod nas objavljeni tek šezdesetih. Kritika se vrlo oštro obračunavala s piscima koji bi skrenuli sa zadanoga pravca. Najilustrativniji primjer cenzura je romana *Duhan* (izv. objavljen 1951.) kojeg je autor D. Dimov morao uz vrlo krupne zahvate preraditi. Nakon Staljinove smrti (1953.) uslijedio je period tzv. „odmrzavanja“, čime počinje i djelomično popuštanje stega u društveno-kulturnom

životu zemalja Istočnoga bloka. Odbacuje se period „Kulta ličnosti“, a umjetnici dobivaju izvjesnu slobodu izražavanja.

No, pedesetih u Hrvatskoj gotovo posve jenjava zanimanje za nove bugarske autore. Objavljuju se djela već utvrđenih autora koji opstaju u kanonu u svim režimima, poput Elina Pelina i Angela Karalijčeva, i to iz njihova opusa za djecu i mladež. U čitavome desetljeću za odraslu je publiku objavljena samo zbirka priča Elina Pelina *Čovjek, za koga se svi brinu: izabrane pripovijesti* (IBI, poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga, 1956.) Za djecu i mladež objavljeno je tek nekoliko naslova - Pelinovi ljevi roman *Jan Bibijan u carstvu čarobnjaka* (Sarajevo, biblioteka Lastavica Izdavačkog preduzeća Narodna prosvjeta, prev. Emilija Anđelić, 1954.); zbirka Angela Karalijčeva - *U svijetu priča: izabrane priče* (Biblioteka Vjeverica Izdavačkog knjižarskog poduzeća Mladost, 1957., prev. Leo Držić). Izdavačko poduzeće Mladost ponovno objavljuje izdanja Karalijčevljevih priča, i to 1958. priču *Ižo Mižo i Klan Klan* (prvi put objavljena u zbirci *Pripoviesti*, 1943.); zatim 1959. priču *Plašljivac* (prvi put objavljena 1948. u zbirci *Bugarske narodne priče* Marka Marčevskog te 1963. priču *Lažitorba*.

Krajem pedesetih i početkom šezdesetih u bugarskoj književnosti osjeća se uspon poezije, što se oslikava i kroz veći poetski izbor bugarskih pjesnika objavljen 1956. u *Antologiji svjetske lirike*, u izdanju zagrebačke Kulture. Urednici Slavko Ježić i Gustav Krklec odabrali su pjesme Hrista Boteva, Ivana Vazova, Kirila Hristova, Peju Javorova, Nikolaja Liliesva, Dore Gabe, Elisavete Bagrjane, Atanasa Dalčeva, Jane Jazove, Hrista Smirenskog, Nikole Jovkova, Mladena Isaijeva i Al. Petkova – Zemnoga. U kratkom književno-istorijskom pregledu urednici ne opisuju posebno bugarsku književnost, poput ostalih uključenih, ali donose kratke biografije odabranih pjesnika. Drugo izdanje *Antologije svjetske lirike* objavljeno je 1965. (izd. Naprijed), a uvod je napisao Jure Kaštelan.

Šezdesete godine 20. stoljeća

Korjenite promjene u političkom i duhovnom životu odražavaju se i u ovom periodu na polje književnosti koje postaje žanrovski bogatije i raznovrsnije. U bugarskoj se književnosti modernizira povijesna proza u kojoj se kao autori iskazuju Genčo Stoev, Anton Dončev, već spomenuti Emilijan Stanev te Vera Mutafčieva, objavljena kod nas tek 2016. Šezdesetih su prevedena četiri romana do tada neobjavljivanih autora. U prijevodu Lea Držića objavljuju se prijevodi romana danas posve zaboravljenih autora Pavela Spasova *Na početku stoljeća*, (Naprijed, 1960.) te Atanasa Nakovskog, roman *Marija protiv Piralkova* (Zora, 1964.).

No, šezdesete nam donose i dva ozbiljna klasika bugarske književnosti Dimitar Dimova i Emilijan Stanev.

D. Dimov jedan od najuspješnijih pisaca i dramaturga nakon II. svjetskog rata, a od 1964. do smrti 1966. predsjedava i Društvom bugarskih književnika. Roman *Duhan* jedno je od najvažnijih i najčitanijih djela bugarskih romana u kojemu se autor okreće prema poetici realistične psihologizacije, opirući se socrealističkom patosu pedesetih godina te na posve nov način, kreativno primjenjujući socijalni realizam, prikazuje - s jedne strane propast više klase za II. svjetskog rata, a s druge - socijalni uspon proleterijata. No, marksistički kritičari žestoko su napadali Dimova, predbacujući mu naklonost prema liberalnim intelektualcima. Prvo izdanje romana je zaplijenjeno, a autor primoran preraditi roman, kako bi naglasio povijesnu ulogu proleterijata. Nova verzija s naglašenijom ulogom komunističkih likova pojavljuje se 1954., a u hrvatskom prijevodu 1965. Zanimljivo je da se 1992. u Bugarskoj ponovno pojavljuje autentična verzija romana.

Godine 1968., dvadeset godina nakon izvornoga izdanja, u izdanju *Zore* objavljena je zbirka *Kradljivac bresaka i druge pripovijetke* Emilijan Staneva, u prijevodu Ive Balentovića. Stanev uspjeh postiže kao prozaik, piše i za djecu, a proglašen je i najboljim bugarskim animalistom te akademikom 1974. Zbirka *Kradljivac bresaka i druge pripovijetke* donosi priče s naglašenom proturatnom porukom. Popularnosti knjige doprinijela je i uspješna ekranizacija, u kojoj naslovne uloge tumače poznata bugarska glumica Nevena Kokanova i srpski glumac Rade Marković.

Sedamdesete godine 20. stoljeća

„Bugarsko-hrvatski državni, pa tako i kulturni odnosi još jednom se 1968. kompliciraju“, jer se službena jugoslovenska politika u Praškom proljeću priklonila Dubčeku, lideru čehoslovačke Komunističke partije, a ne Brežnjev, poput Bugarske. Sedamdesetih nastupa još reskiji pad zanimanja za bugarsku književnost od strane hrvatskih izdavača. Naime, u čitavome desetljeću objavljene su samo dvije knjige – zbirka *Poezija* Penje Peneva u prijevodu Vesne Parun i izdanju zagrebačke Mladosti (1971.) te roman *Skretanje* Blage Dimitrove, u prijevodu Ive Balentovića i izdanju zagrebačke *Zore* (1973.).

Prepjev izabrane poezije Penje Peneva, predstavnika proleterske poezije, bliskog pjesništvu Majakovskog i Jesenjina, koji svoje mjesto u bugarskom kanonu dobiva tek nakon svoje smrti, Vesna Parun objavljuje u predvečerje političkog prevrata. U opsežnom predgovoru

navodi: „*Knjigu prepjeva odmah mi je objavila Mladost godine 1971. Tik pred krvavi „pogrom“. Slijedili su politički mrakobijesi, ali ona je ipak prošla u nas nezapaženo; a iz bugarskoga Društva književnika, kojem sam je poslala, dobih odgovor negativan, jer je za zadrte partijce moj pogovor bio idejno nepodoban. Nisam, naime, podržala službenu verziju pjesnikova suicida, to jest, staljinistički kratko rečeno: shizofreniju. Penjo Penev je posthumni laureat. Istina o njemu nedodirljiva je. On je, može se reći, posljednji romantičar Balkanskog poluotoka ili posljednji Don Kihot bugarske poezije.*“²⁶

Vesna Parun je u periodu od 1962. do 1967. živela na relaciji Zagreb – Sofija, osobno prijateljela i s Blagom Dimitrovom, te zasigurno utjecala i na objavljivanje njezina romana *Skretanje* u Hrvatskoj. Izvorno objavljen 1967., u Bugarskoj je doživio šest izdanja, preveden je na desetak jezika, te ekraniziran. Dimitrova, nagrađivana prevoditeljica, pjesnikinja i prozaistica, svojim romanima sa statusom bestselera doprinosila je razvoju intelektualističkoga vala u bugarskoj književnosti. Zbog svoga slobodoumlja još šezdesetih završila je na spisku nepoželjnih pisaca, kao jedna od najvećih disidentica bugarskog komunističkog režima. Osamdesetih je bila jedna od inicijatora otpora inteligencije protiv despotizma Todora Živkova, a nakon demokratskih promjena 1989. postaje obnašala i dužnost bugarske potpredsjednice (1992-93).

Osamdesete i devedesete godine 20. st.

Kraj osamdesetih godina u čitavoj je Europi najavio korjenite promjene. Pod utjecajem raspada Istočnog bloka, jednostranački komunistički režimi padaju širom Europe, pa tako i u Bugarskoj i u SFRJ. Obje zemlje ulaze u fazu demokratizacije vlasti, ali i postkomunističke tranzicije. Konačno, 10. studenoga 1989. Todor Živkov dao je ostavku i Bugarska počinje postepenu tranziciju u parlamentarnu demokraciju. Tijekom osamdesetih intenzitet hrvatsko-bugarskih književnih veza još dublje tone. Prijevodi bugarske književnosti pojavljuju se tek sporadično u periodičnim izdanjima. Oba bibliografija ne bilježi ni jedno bugarsko književno djelo prevedeno na hrvatski u obliku omeđene publikacije u čitavome desetljeću, kao ni tijekom devedesetih.

No, s osamostaljenjem Republike Hrvatske ponovno se stvara pozitivno ozračje u bugarsko-hrvatskim kulturnim odnosima. Bugarska je među prvim državama koja priznaje

²⁶ Penjo, P. *Poezija*, Zagreb : Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, 1971. Pogovor, str. 111.

neovisnost Republike Hrvatske. Kulturni odnosi, rasterećeni centraliziranom politikom iz Beograda, ponovno jačaju. HAZU i Bugarska akademija nauka obnavljaju ugovore o suradnji i započinju nove zajedničke znanstveno-istraživačke projekte; oživljavaju aktivnosti Hrvatsko-bugarskog društva u Zagrebu te Bugarsko-hrvatskog u Sofiji; organiziraju se znanstvene konferencije i izložbe. Veliki zamah oživljavanju zanimanja za bugarsku književnost krenuo je svakako kroz službene suradnje Hrvatskoga društva pisaca s jedne i Društva hrvatskih književnika s druge strane, sa srodnim društvima u Bugarskoj, te redovita gostovanja i razmjene pisaca, koji su urodili brojnim prijevodima objavljenima u hrvatskoj periodici.

Ipak, sve navedeno tijekom devedesetih godina ne ostavlja traga na prijevodnu produkciju. Bibliografija književnih prijevoda bilježi samo zastupljenost pjesnika Atanasa Dalčeva, Dore Gabe i Elisavete Bagrjane u *Antologiji ljubavne poezije 20. st.* koju je priredio Zvonimir Golob (Mozaik knjige, 1997.), te reizdanje priče Angela Karalijčeva *Zašto cvrčak prolazi svijetom neoženjen* u knjizi *Bajke: antologija priređivačice Dubravka Težak* (Divič, 1998., prvi put objavljene 1930. u zbirci *Bijelo majmunče*.

Treće razdoblje književno kulturnih veza – Dvijetisućite

U prijevodnoj produkciji bugarske književnosti konačno s 2005. godinom nastupa Treće razdoblje književno-kulturnih odnosa. Razdoblje koje konačno nije politički determinirana, poput prvih dviju, nego je vođena isključivo umjetničkim i komercijalnim interesima nakladnika i publike.

Dvijetisućitih hrvatski izdavači počinju pokazivati ozbiljnije zanimanje za suvremene bugarske prozaiste te se objavljuju djela Aleka Popova, Georgija Gospodinova, Vladimira Zareva, Emila Andreeva, Zaharija Karabašlijeva, Ine Valčanove, Kalina Terzijskog, Milena Ruskova te vrlo značajne autorice suvremenog bugarskog povijesnog romana, koja već spada u klasike, Vere Mutafčieva, kao i Jordana Radičkova. Neki od prijevoda prolaze posve ispod radara, no većinom se radi o autorima koji su dobili izuzetne kritike, prva izdanja mahom su rasprodana, što upućuje na činjenicu da su bugarski suvremeni autori ponovno osvojili povjerenje književne kritike i čitalačke publike. Gostovanja pisaca na književnim festivalima ili u okviru programa književne razmjene između strukovnih udruženja književnika/pisaca sa srodnim društvima u Bugarskoj također uvelike doprinose recepciji i objavljivanju suvremenih bugarskih autora. No, ipak valja istaknuti da među suvremene bugarske pisce objavljene u Hrvatskoj ipak ulaze oni autori za čije prijevode izdavači mogu osigurati izdašne financijske

potpore za prijevode od strane različitih fondacija, poput europskog fonda *Kreativna Europa*, mreže *Traduki* ili u bugarskih nacionalnih fondova, bez kojih objavljivanje ne bi bilo moguće.

Prvi proboj nakon tridesetogodišnje stanke i veliko zanimanje za suvremenu bugarsku prozu izazvao je Georgi Gospodinov svojim *Prirodnim romanom* (Profil, 2005., prev. Ksenija Marković). Predstavivši ga u Zagrebu 2005. u okviru *Festivala kratke europske priče*, Gospodinov je ubrzo stekao zvjezdani status na hrvatskoj književnoj sceni te je bio čest gost festivala i sajмова knjiga.

Revija malih književnosti 2008. godine

Nakon proboja Gospodinova, daljnji zamah recepciji bugarske književnosti dao je festival *Revija malih književnosti* u organizaciji Kluba Booksa i udruge Kulturtreger koji prvi put dovodi veći broj bugarskih pisaca u Hrvatsku - mlađi naraštaj u Bugarskoj već afirmiranih autora: Mira Duškova, Jana Bukova, Silvija Tomova, Kamelija Spasova, Marija Kalinova, Marica Kolčeva, Nadežda Radulova, Emil Vidinski, Angel Igov i Marin Bodakov, i to prema izboru književnog kritičara i tajnika Društva bugarskih pisaca, Mitka Novkova.

Suradnja Društva hrvatskih književnika s bugarskim književnicima

Nakon desetljeća uspješne suradnje *Društva hrvatskih književnika* (DHK) i *Narodnog čitališta Petar Beron – 1926.* iz Sofije, pokrenute na inicijativu Nacionalne zajednice Bugara u RH, objavljeno je nekoliko vrijednih publikacija. DHK je 2012. g. objavio vrlo opsežnu antologiju *Pregled bugarske poezije 19. i 20. stoljeća* (Zagreb, Društvo hrvatskih književnika, 2012.), u kojoj je, prema izboru Nadežde Zaharieve i Elene Alekove, predstavljeno sedamdeset pjesnika, od Dobri Čintulova iz druge polovice 19. st. do Rosice Jotkovske (1970). Dr. sc. Marijana Bijelić autorica je predgovora i prevoditeljica većine pjesama. Dvojezičnom (bugarsko-hrvatskom) monografijom *Most od riječi* (Zagreb, Društvo hrvatskih književnika : Nacionalna zajednica Bugara u Republici Hrvatskoj, 2019.) obuhvaćeni su tekstovi bugarskih književnika koji su gostovali u Hrvatskoj: Nadežde Zaharieve, Vlade Ljubenova, Georgija Konstantinova, Nikolaja Stojanova, Svetle Georgieve, Valentine Radinske. Samo dva su gostujuća autora dobila priliku objaviti svoje cjelovito književno djelo u prijevodu na hrvatski jezik – Emil Andreev roman *Staklena rijeka* (V. B. Z., Zagreb, 2015., prev. Ana Vasung) te Nikolaj Stojanov zbirku priča *Francuska soba* (Hrvatsko-bugarsko društvo, Zagreb, 2019., prev. Ana Birtić et. al.).

Suradnja Hrvatskog društva pisaca s bugarskim piscima

Od 2007. g. razvija se i razmjena između *Hrvatskoga društva pisaca* i *Bugarskog društva pisaca*. U Hrvatskoj su gostovali Mitko Novkov, Ivan Hristov Radoslav Radev, Sava Vasilev, Božidar Bogdanov, Neli Piguleva, Plamen Penev, Roza Bojanova i Mina Krsteva te književni prevoditelji Dimana Miteva i nedavno preminuli Gančo Savov, jedan od najagilnijih promotora hrvatske književnosti u Bugarskoj. Na pjesničkome festivalu *Stih u regiji*, u organizaciji HDP-a, gostuju i Ljudmila Mindova (2017.) te Silvija Čoleva (2019.) Temati bugarske poezije i prijevodi navedenih autora redovito su objavljivani u periodici, ugl. u časopisima *Poezija* i *Književna republika*. Hrvatsko društvo pisaca najavilo je u 2021. godini objavljivanje *Antologije bugarske poezije*, koja bi obuhvatila period nakon demokratskih promjena, pod uredničkom palicom Silvije Čoleve, Ljudmile Mindove i Marina Bodakova.

Klub studenata južne slavistike A-302

Klub studenata južne slavistike A-302 sa Filozofskog fakulteta objavljuje također dvije vrijedne publikacije bugarskih autora – zbirku poezije Beloslave Dimitrove *Divlja priroda* (Zagreb, 2017.) te *Izbor iz suvremene bugarske književnosti* (Zagreb, 2015.), koji uključuje najzvučnija imena mlađeg naraštaja bugarskih pisaca - Beloslavu Dimitrovu, Zornicu Garkovu, Stojana Nenova, Hristu Rajanova, Svetoslava Todorova, Tadora Todorova, Stefana Stefanova, Nadeždu Dermendžievu i Aleksandara Hristova. Za ovaj su projekt studenti Katedre za bugarski jezik i književnost nagrađeni čak nagradom *Franjo Marković* (2015).

Prijevodi poezije

Dvijetisućitih objavljeno je svega nekoliko zbirki poezije. Godine 2006. u prepjevu s bugarskog Vesna Parun objavljuje u vlastitoj nakladi zbirku *Viteški zamak: poezija* Hrista Jasenova (Stubičke Toplice), jednog od poznatijih pjesnika simbolista koji je u društvu imao status izopćenika (Kepeski: 1975.); zatim 2008. godine objavljena je zbirka *Hodočasnik svjetla* Romana Kisjova (Zagreb, Slovo, prev. Žarko Milenić) te spomenuta zbirka Beloslave Dimitrove (Zagreb, Klub studenata A-302, 2017.).

Nagrada Europske unije za književnost

Objavljivanje bugarskih pisaca u Hrvatskoj uvelike pomaže i prestiž *Nagrade Europske unije za književnost* koju su do sad osvojila tri bugarska autora: Kalin Terzijskiza zbirku priča *Postoji li netko tko vas voli* (2011.), Milen Ruskov za roman *Uzvišenje* (2014.) i Ina Valčanova

za roman *Otok Kraha* (2017.), koji nažalost nisu uspjeli privući veću pažnju književne kritike i publike.

Georgi Gospodinov (1968.)

Gospodinov danas slovi za jednog od najprevođenijih bugarskih autora nakon 1989. godine, autora europskog kalibra, višestruko ovjenčanog velikim europskim nagradama. *Prirodni roman* (Profil, 2005. prev. Ksenija Marković) kronika je „bugarske traume devedesetih“ sagledana kroz osobnu priču i teme koje se uglavnom bave raspadom: braka, društva, zemlje, novca, morala - prikazane okrutno, realistično, s dozom humora prisutnim u svakodnevnim situacijama. Kritičari su ovaj roman preveden na tridesetak jednoglasno proglasili najboljim bugarskim romanom devedesetih. Njegov drugi roman, *Fizika tuge* (Fraktura, 2018., prev. Ksenija Banović) također kroz elemente humora i groteske govori o Bugarskoj kao najtužnijim mjestu, prema *Easterlin paradoksu*²⁷, te pripovijeda o životu svojih predaka tijekom dvaju svjetskih ratova, kao i iskustvu svoga odrastanja u vrijeme socijalizma, hladnoratovskih prijetnji i apokaliptičnoga straha od nuklearnih napada.

Alek Popov (1963.)

vodeći je satiričar današnjeg bugarskog društva i autor zbirki priča, eseja i romana. Roman *Misija London* (Meandar Media, 2010, prev. Ksenija Banović) kritika je okarakterizirala kao najsmješniju bugarsku knjigu tranzicije, u kojoj se kroz crnohumorni prikaz doživljava bugarskog atašea za kulturu u diplomatskoj misiji u Londonu poigrava stereotipima koje Zapad gaji prema Istoku Europe i obratno. Film snimljen po ovome romanu najgledaniji je bugarski film u posljednjih dvadeset godina. Zbirkom priča i novela *Mitologija tranzicije* (Meandar Media, 2012., prev. Ksenija Banović) Popov prepoznatljivim sredstvima apsurdna i satire rekonstruira mitove totalitarizma i tranzicije devedesetih godina.

Emil Andreev (1956.)

prozaik je, dramaturg i scenarist, autor je nekoliko vrlo uspješnih romana i zbirki priča. Svojim romanom prvijencem *Staklena rijeka* osvaja nagradu za roman godine (2005.), a u V.B.Z.-ovoj ediciji Europom u trideset knjiga objavljen je 2010. u Hrvatskoj (V.B.Z., prev. Ana Vasung). Radnja se vrti oko neobičnih otkrića vezanih uz tragove ranog bogumilstva koji nas odvođe do stare pravoslavne crkve u jednom napuštenom bugarskom selu.

²⁷ koncept koji indeks sreće mjeri kroz ekonomsko stanje, izvor: <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/bugarska-najtužnije-mjesto-na-svijetu-15784> (pristupljeno 6.5.2021.)

Vladimir Zarev (1947.)

među najprevođenijim je suvremenim bugarskim romanopiscima. Tijekom nekoliko desetljeća zapaženoga rada u kulturi i književnosti objavio je petnaestak romana, odlično primljenih ne samo u Bugarskoj, nego i u Europi. Roman *Propast* (Edicije Božićević, 2016., prev. Ksenija Banović) koji govori o bugarskoj tranziciji kroz sudbine jednog propaloga književnika i suvremenog bugarskog biznismena, u Bugarskoj ima 12 izdanja, na njemačkom književnom tržištu nakon četrdesetak pozitivnih recenzija postao je najprodavaniji bugarski roman te je snimljen i dokumentarni film o autoru, no u Hrvatskoj je prošao posve neopaženo.

Zaharij Karabašliev (1968.)

autor romana, zbirki kratkih priča, drama te knjiga za djecu, urednik je jedne od najvećih izdavačkih kuća u Bugarskoj (Ciela). Romaneskní prvijenac *18 % vivo* (Hena.com, 2016., prev. Ksenija Banović), izvorno objavljen 2008., u Bugarskoj mu je donio nagradu za „roman godine i doživio tridesetak izdanja te je preveden na desetak jezika i uspješno ekraniziran. Kroz lik, Zacka, bugarskog useljenika u Americi, autor britkim proznim stilom dočarava tranzicijski period u Bugarskoj.

Kalin Terzijski (1970.)

napustio je profesiju psihijatra i profesionalno se bavi isključivo književnim radom, autor je tridesetak zbirki priča, triju zbirki poezije i četiriju romana, za koje je dobio brojne nacionalne nagrade. Prevođen je na desetak europskih jezika. Zbirkom kratkih priča *Postoji li netko tko vas voli* (Sandorf, 2019., prev. Ana Vasung) autor nas cinično, na nimalo nježan način, kroz dramatična zbivanja upoznaje sa svijetom marginaliziranih likova i njihovih poluuništenih egzistencija u suvremenoj urbanoj sredini.

Milen Ruskov (1966.)

nagrađivani je bugarski književnik i prevoditelj. Njegov roman *Uzvišenje* (Sandorf, 2018., prev. Ana Vasung), izvorno objavljen 2011., donio mu je nekoliko nacionalnih nagrada te je adaptiran za film. U stilu pikarskih romana, roman opisuje pustolovine dvojice zgubidana tijekom druge polovice 19. st. i dizanja buna protiv Turaka; i to sve na novostvorenom jezičnom idiomu, koji je i prevoditeljicu izložio akrobacijama, budući je morala u hrvatski jezik prenijeti duh onog što je, prema autoru, bio jezik bugarske književnosti 19. stoljeća.

Ina Valčanova

bugarska je novinarka, spisateljica, nagrađivana redateljica radio drama i prevoditeljica. Njezin roman *Otok Krah* (Hena.com, 2018., prev. Ksenija Banović), koji paralelno prati živote i unutarnja previranja dviju žena, kroz zanimljivu prizmu natalnih karata, osvojio je bugarsku nagradu *Razvitie*.

Vera Mutafčieva (1929-2009.)

Pored nebrojenih konjunktturnih djela u slavu Komunističke partije koji zamagljuje književni pejzaž tog perioda, od kojih su neki prevedeni i na hrvatski jezik, djela inspirirana odnosom individue i povijesti u posve modernom ruhu, rezultirala su ponajboljim bugarskim romanima iz komunističkog perioda. Među njima su i romani Vere Mutafčieve, koje kritika s pravom svrstava uz bok djelima Umberta Ecca, Margarite Yourcenar, Thomasa Manna, Ive Andrića. Bugarska povjesničarka i autorica brojnih knjiga eseja, memoara te tridesetak povijesnih romana utemeljenih na bogatoj dokumentarnoj građi, od kojih su dva objavljena u Hrvatskoj - *Slučaj Džem* (1967.) te *Alkibijad Veliki* (1976.), oba objavljena kod Sandorfa (2016.) Scenaristica je i jednog od najgledanijih bugarskih filmova svih vremena *Han Asparuh* (1981.), ovjenčana brojnim europskim nagradama, među kojima i *Herderovom* (1980.), te prevedena na desetak jezika. Kao kći bugarskog povjesničara Petra Mutafčieva (1883–1943), optuženog kao buržoaskog autora i zabranjivanog nakon dolaska komunista na vlast, i sama je bila represirana, no nakon demokratskih promjena postaje jednom od vodećih intelektualki, zamjenicom predsjednika Bugarske akademije nauka i jedna od suosnivača Društva bugarskih pisaca (1994.)

Romanom *Slučaj Džem* koji je doživio je 30 izdanja na bugarskom jeziku prevedenom na 15 jezika, autorica je postavila temelje bugarskom novopovijesnom romanu – upravo ovaj žanr autorima je pružao izvjesnu slobodu odabirom minule epohe u kojoj nema niti klasne borbe, niti komunističke partije te omogućavao pisanje oslobođeno socrealističkih dogmi i cenzura. U romanu *Slučaj Džem* opisuje se sukob sinova sultana Mehmeda II. Osvajača, Džema i Bajazita, nakon njegove smrti 1481., dok nas u romanu *Alkibijad Veliki* autorica kroz sudbinu poznatog vojskovođe i izdajnika uvodi u svijet drevne Grčke.

Jordan Radičkov (1929-2004.)

je prozaist, dramatičar, putopisac i scenarist, autor dvadesetak zbirki novela i kratkih priča, četiriju romana, te nekoliko knjiga za djecu. Već s prvom zbirkom priča *Okrutno raspoloženje* (Disput, 2021., prev. Ana Vasung), izvorno objavljenom 1965., mijenja do tada poznatu i dominantnu tradiciju književnoga pripovijedanja u stilu socrealizma Opise svakodnevnog života na selu, na sjeverozapadu Bugarske, posve inovativno za to doba oplemenjuje elementima parodije, fantastike i groteske te načinja teme koje graniče s mističnim ili apsurdnim, čime uvodi magijski realizam u bugarsku književnost. Radičkov je i jedan od najboljih dramaturga, čije se drame i danas igraju na europskim kazališnim daskama. Prevođen je na tridesetak jezika i dva puta nominiran za *Nobelovu nagradu* (1980. i 2001.). Zahvaljujući prijevodu Ane Vasung, prvi put možemo čitati ovog suvremenog bugarskog klasika, koji niti u periodici nije bio sporadično objavljivan.

Hrvatski prijevodi bugarske književnosti za djecu i mlade

Književna djela bugarskih pisaca za djecu i mlade kontinuirano su se objavljivala u do šezdesetih godina. dvadesetog stoljeća Izuzmemo li nove prijevode romana *Ian Bibian : nevjerojatne avanture jednog mangupa* (2020.) i *Ian Bibian na mjesecu* (2021.) autora Elina Pelina (VF Libris, prev. Sanja Petriška), može se konstatirati da je posljednji prijevod bugarske dječje književnosti objavljen prije više od pedeset godina - riječ je o priči *Kos Bos* autora Rana Bosileka iz 1967. godine

O kvaliteti bugarske književnosti za djecu pisalo se još 1917. u knjizi *Obnovljena Bugarska* autora Stjepana Radića, navodeći: „Bugari imadu vrlo dobru dječju književnost koji u izvoru toli još više u prijevodu. [...] Svih knjiga za djecu imadu danas Bugari više stotina, a sve te knjige zajedno jako su sredstvo, jače nego se na prvi mah misli, za pučku prosvjetu i za narodni napredak.“²⁸

Ponajprije nam, 1907. g., Vjenceslav Zabož Mařík (1831-1895.), pedagog i učitelj, u antologiji *Izabrane narodne pripovijetke Slavena* (Zagreb, Knjižara St. Kugli), donosi nekoliko bugarskih narodnih priča u prijevodu *Zlatne jabuke i devet paunica; Bugarsko gostoljublje,*

²⁸ Radić, Stjepan. *Obnovljena Bugarska* [od 1878. do 1913.]: poglavlja o bugarskom narodnom preporodu, oslobođenju i ujedinjenju. Napisao 1913. Stjepan Radić. Zagreb: Izdala Slavenska knjižara St. i M. Radić, 1917. [na omotu: 1918.], 205 str. (Pretiskano iz „Doma“ 1917.), str. 205.

Djedo-Gospodin i Zlatna djevojčica. Zbirka je ponovno objavljena u dva sveska 1930. godine. Potom je i Antonija Cvijić Kasowitz (1865-1936.), istaknuta hrvatska kulturna djelatnica, književnica i pedagoginja, mladoj populaciji namijenila zbirke pripovijedaka *Slavenske priče* (Zagreb, Tipografija, 1923., 1922., 1925.), u kojima donosi preradbe slavenskih narodnih motiva, među kojima i priče *Pasjoglavci; Garetina ide s mrtvim bratom; Mujo i Indže – vojvoda* te obnovljeni prijevod priče *Bugarsko gostoprimstvo*.

Književnost za djecu u Bugarskoj doživljava veliki uspon tridesetih godina 20. st., a 1931. osniva se i bugarsko Društvo književnika za djecu u kojemu su posebno aktivni Stilijan Čilingirov, Ran Bosilek, Angel Karalijčev i Konstantin Konstantinov.²⁹ Ivan Esih i Joza Živković u predgovorima svojih prijevoda iz 1. polovice 20. st. detektiraju da se u razdoblju međuraća ponajviše razvijala upravo ova grana književnosti te da su naklade dječje književnosti dvostruko veće negoli one za odrasle te su opremane umjetničkim ilustracijama poznatih umjetnika, ilustratora i slikara (N. Tuzsuzov, Ilija Beškov, Aleksandar Božinov i N. Nikiforov³⁰, često puta prenesenim i u hrvatska izdanja.

Ljudevit Krajačić, promotor bugarske književnosti za djecu

Najveći popularizator bugarskih dječjih pisaca u prvoj polovici 20. st. u Hrvatskoj bio je Ljudevit Krajačić, pedagog, pisac, urednik i prevoditelj. Pratio je stvaralaštvo bugarskih dječjih pisaca, osobito kroz tada najpopularniji bugarski časopis za djecu i mlade *Svetulka*. Kao urednik časopisa *Smilje* (od 1918. do 1937.) objavljivao je mnoge tekstove bugarskih pisaca. O tome piše u predgovoru zbirke *Izabrane bugarske pripovijetke : sa slikama* koju je 1929. preveo i priredio: „*Iz posljednja dva godišta tog lista Vaš je striko pokupio, i za Vas preveo najljepše pripovijetke i priče. Učinio je to s dva razloga: jedno, da vas upozna s dječjim pripovjedačima naše braće Bugara, jer to do sad u nas još nitko nije učinio; drugo, da Vam spremi uistinu valjanu, lijepu i jevtinu knjigu. Striko je u knjizi odštampao i nekoliko narodnih pripovijedaka, da vidite, kakvim ljepotama previre bugarska narodna pripovijetka i kako osjeća bugarska duša. Uzimajte djeco, ovu zbirku bugarskih pripovijedaka s ljubavlju u ruke, čitajte je pažljivo*

²⁹ Nazarska, Georgeta. (2019). Интелектуалката Вера Бояджијева-Фол (1893-1989). 2019. 46-85., Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/335601181_Intelektualkata_Vera_Boadzieva-Fol_1893-1989/link/5d6f64f692851c1b3b279e1f/download (18. 5. 2021.)

³⁰ ibid.

*i striko će biti sretan, što vam je mogao pomoću našega vrijednog Hrvat. književ. zbora ovakav vrijedan i lijep dar*³¹.

Nikolaj Fol (1898-1969.)

Ljudevit Krajačić preveo je i tri knjige poznatoga bugarskoga pisca za djecu, Nikolaja Fola: *Ženidba Mišića Mikija: priča za djecu* (Zagreb, Tisak Zaklade Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu, 1939.), *Vragolan i vragolanka: pripovijest kako su dvoje djece i jedan crni mačak cepelinom odletjeli na mjesec* (Zagreb, Tisak Zaklade Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu, 1939.) i *Čudesne pustolovine Meška i prijatelja mu Ježa-kneza: roman za djecu u dva djela* (Zagreb, Tisak i naklada Knjižare St. Kugli, s.a.). Fol je bio bugarski književnik, dramaturg, kazališni redatelj, prevoditelj te dugogodišnji urednik bugarskog časopisa za djecu *Svetulka*. Osnovao je i prvo dramsko učilište za djecu u Bugarskoj 1932., s kojim je, zajedno sa suprugom književnicom Verom Bojadžijevom – Fol, gostovao čak i u Zagrebu. Krajačić i Fol njegovali su dugi niz godina prijateljske odnose, koji su se razvili upravo zahvaljujući suradnji između časopisa *Svetulka* i *Smilje*. Arhiv Hrvatskog školskog muzeja i danas čuva njihovu korespondenciju. S dolaskom komunista na vlast 1944. Nikolaj Fol dopijeva na popis nepodobnih pisaca, a danas je u Bugarskoj gotovo zaboravljen autor.

Godine 1938. u Ilustrovanoj omladinskoj biblioteci nakladnika Knjižare Z. i V. Vasić objavljena je antologija dječjih priča *Čudesno carstvo: odabrane priče i bajke savremenih bugarskih pripovjedača* eminentnih autora, među kojima su N. Fol, E. Pelin, S. Čilingirov, A. Karalijčev i dr. Povod je bilo otvorenje *Prve izložbe dječje i omladinske knjige u Zagrebu*³². Prijevodi u ovom izdanju već su ranije objavljeni u zbirka priča za djecu *Car Šiško; Bijelo majmunče; Sin pomorca; Mudri car; Zlatni izvori i Zlatna jabuka*, također u izdanju Knjižare Vasić i Horvat, ali bez navedenih podataka o godini izdanja i prevoditelju, no analizom bibliografije možemo zaključiti da je autor prijevoda navedene zbirke *Čudesno carstvo* upravo Ljudevit Krajačić.

Knjižare Vasić i Horvat, kao važan nakladnik i knjižar u međuraću kontinuirano je organizirala izložbe dječjih knjiga i knjiga za mladež, kako domaćih, tako i stranih nakladnika.

³¹ Krajačić, Lj. *Izabrane bugarske pripovijetke*. Zagreb. 1929. str. 62

³² Izložba je otvorena 5. VI. 1938. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu (Op. aut.)

Na izložbi 1938. sudjelovalo je sedamdesetak nakladnika iz Europe, među kojima su bili i predstavnici iz Bugarske³³.

Kako je četrdesetih godina 20. st. bugarsko-hrvatska suradnja poticana s najviših državnih i službenih razina, to se odrazilo i na polju prijevoda književnosti za djecu i mlade. Najilustrativniji primjer ideološki poticane kulturne suradnje u drugom razdoblju književno – kulturnih veza (1941. – 1945.) vidi se u izdanju knjižice za djecu *Zozo* Aleksandra Spasova, u izdanju nakladnika *Promičba ustaške mladeži* (1942). Naime, organizacija *Ustaška mladež*, osnovana 1941., svoj je rad temeljila na pojačanoj izdavačkoj djelatnosti te je u tu svrhu pokrenula i knjižnicu Knjižnice ustaške uzdanice.³⁴ Nije slučajno da je za ilustratora čitavoga ovog niza odabran „pionir zagrebačkog stripa“, Walter Neugebauer, budući da je radio „kao zaposlenik Državnog izvještajnog i promičbenog ureda, centralnog propagandnog aparata Nezavisne Države Hrvatske, koji je itekako imao potrebu za darovitim umjetnicima.“³⁵ Prevoditelj J. Živković u predgovoru ističe da popularnost književnosti za najmlađe u Bugarskoj doprinosi „mnogo krugoval, koji barem dvaput na tjedan daje naročite dječje satove, kada ili sami pisci ili glumci čitaju djela za djecu i mladež.“³⁶ Nadalje, navodi da: „Neka od ovih imena već su poznata hrvatskim čitaocima iz nedjeljnih dječjih priloga dnevnih novina i časopisa „Ustaška uzdanica“, a s vremenom će se upoznati i s drugim piscima bratskog bugarskog naroda.“³⁷ *Ustaška uzdanica* bio je stručni list za izobrazbu voditelja ove organizacije, koji je kao polumjesečnik objavljivao književne tekstove za djecu. Upravo zahvaljujući J. Živkoviću tu su objavljivani tekstovi autora A. Kraljičeva, S. Minkova, P. Mihajlova i S. Čilingirova³⁸.

Aleksandar Spasov (1879- 1966.)

dječji je pisac i pedagog, koji se nakon dugogodišnjeg učiteljskog staža posve odaje književnome radu. U periodu od 1918. do 1947. godine uređuje dječji časopis *Svetulka* i dječju biblioteku *Slančevi lači* (Sunčane zrake). Autor je priča, legendi, putopisa. Zajedno s Elinom Pelinom i Ranom Bosilekom uređuje školske čitanke. Kao što je već spomenuto, na hrvatski

³³ Prva izložba dječje i omladinske knjige : otvara se 5. VI. 1938. u 11 sati prije podne u umjetničkom paviljonu u Zagrebu i traje do 20. VI. 1938. Katalog izložbe. Zagreb : Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 1938.

³⁴ file:///C:/Users/IGOR~1.BAN/AppData/Local/Temp/03_TURCINEC_CSP_1_2000.pdf

³⁵ <https://arteist.hr/walter-neugebauer/>. (pristupljeno 6. prosinca 2020.)

³⁶ Spasov, Aleksandar. *Zozo* : pripovijest. [Preveo Joza Živković. Opremio: Walter Neugebauer]. Zagreb, s. n., 1942., Iz predgovora Joze Živkovića, str. 60.

³⁷ *ibid.*, str. 63

³⁸ Živković, J. Kulturna kronika : Bugarski glasovi o nama. // Hrvatska revija, God. XV., br. 7.(1942), str. 395.

mu je prevedena priča *Zozo*, izvorno objavljena 1937., a u nas 1942. Zbirka *Zlatni izvori : sa 8 slika* naslovljena je upravo prema njegovoj priči u toj zbirci.

Elin Pelin kao dječji pisac

ostavio je bogat opus i za najmlađe, dvadesetak knjiga kako u stihovima, tako i u prozi, a obrađivao je i motive iz narodnog pripovijedanja za djecu. Početkom četrdesetih na hrvatsku književnu scenu stupa *Jan Bibijan* iz pera Elina Pelin – omiljeni i neprolazni lik bugarske dječje književnosti. S obzirom na zajedničko književno tržište bivše Jugoslavije i zastupljenost ovoga romana Elina Pelina u lektiri čitave tadašnje Jugoslavije, neizbježno se nameće problem razgraničavanja hrvatskih prijevoda ovoga romana od prijevoda nastalih u izdanju nakladnika u Srbiji i Bosni i Hercegovini te su i izdanja iz Bosne i Hercegovine uključena u ovu bibliografiju. Naime, prvo izdanje romana *Jan Bibijan: nevjerojatni doživljaji jednoga dječaka* objavljeno je 1943. godine, u izdanju Matice hrvatske i prijevodu Joze Živkovića. Potom i nakladnik *Novo Pokolenje* iz Beograda 1949. godine pod nazivom *Jan Bibijan* objavljuje prijevod Emilije Anđelić. Godine 1954. u Sarajevu, u biblioteci *Lastavica* Izdavačkog preduzeća *Narodna prosvjeta* (kasnije nakladnička kuća *Veselin Masleša*), pod uredničkom palicom Ahmeta Hromadžića, objavljeni su nastavci: *Jan Bibijan u carstvu čarobnjaka* i *Jan Bibijan na mjesecu*, oba u prijevodu Emilije Anđelić. Ponovljena izdanja *Jana Bibijana na mjesecu* objavljena su kod *Mladog pokolenja* u Beogradu 1964., 1966., 1967. i 1968., u nakladničkoj cjelini *Lektira za niže razrede osnovne škole* (konkretno za 4. razred), te kod *Veselina Masleše* 1971. i 1981., i to uz predgovor, metodički tekst i bilješku o piscu Salka Gazibare. S obzirom na zastupljenost u lektirnim naslovima na području škola širom Jugoslavije, ovi su naslovi uključeni u bibliografiju, a njihova naklada bila je vrtoglavih i danas nezamislivih 10 000 primjeraka.

Zanimljivo je i da samoborska izdavačka kuća *VF Libris* objavljuje ove naslove u prijevodu Sanje Petriške i to s posrednog - engleskog jezika – 2020. godine roman *Ian Bibian : nevjerojatne avanture jednog mangupa* te 2021. godine roman *Ian Bibian na mjesecu*.

Godine 1949. objavljene su i Pelinoveljeve *Priče i basne*, u prijevodu Lea Držića, s originalnim ilustracijama Nikole Tuzsuzova, u zajedničkom nakladničkom projektu beogradskog Novog pokolenja i zagrebačkog Štamparskog zavoda „Ognjen Prica“, u biblioteci *Moja prva knjiga*. Zbirka *Priče i basne* posljednja je knjiga koju je objavio jer se kao prijatelj Borisa III., posljednjeg bugarskog cara kojeg su komunisti svrgnuli s vlasti krajem četrdesetih, povukao sa književne scene, a ubrzo potom i umire.

Angel Karalijčev (1902-1972.)

Jedan od najomiljenijih bugarskih autora za najmlađe, ali i najprevođenijih na šezdesetak jezika), jest A. Karalijčev. Kao autor uspješno je preplitao maštu i stvarnost, a teme crpio iz sadašnjosti i narodnih umotvorina. Na hrvatski jezik prevedena su mu djela: pripovijest *Anica* (Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943.), zbirke *Pripoviesti* (Matica hrvatska, 1943.) i *U svijetu priča* (Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, 1957.), a mnoge priče objavljivanje su časopisima *Savremenik*, *Hrvatski ženski list* i *Hrvatska revija*.“

Prevoditelj Joza Živković u pogovoru knjizi *Pripoviesti* ističe: „Bugarska književnost za djecu i mladež jedna je od vodećih u svijetu. Tom je uzponu pomoglo, što su se pisanja za mladež latili i najbolji književnici, a i pomoć ministarstva narodne prosvjete, koja obilno nagrađuje ne samo pisce najboljih domaćih djela, nego i njihove ilustratore i nakladnike.“³⁹ Bogatoj produkciji književnosti za djecu bugarskih autora doprinose i povoljni bugarsko-hrvatski državni odnosi, pa J. Živković u istome pogovoru navodi da knjigom *Pripoviesti* „Matica Hrvatska pridonosi svoj udjel što boljem poznavanju i zbliženju bratskih naroda bugarskoga i hrvatskoga.“⁴⁰

Godine 1957. izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost objavljuje jednu od najpopularnijih Karalijčevljevih zbirki *U svijetu priča* koja uključuje 23 priče. Upravo zbog ove zbirke, izvorno objavljene 1929., Karalijčevu je 1974. g. posthumno dodijeljena *Andersenova diploma* te je upisan je na *Časnu listu IBBY (IBBY Honour List)* koja bijenalno predstavlja izbor suvremene produkcije knjiga najboljih pisaca, ilustratora i prevoditelja 79 zemalja članica Međunarodnog odbora za dječju knjigu IBBY), a koji se potom kroz izložbe i sajmove predstavljaju svjetskoj javnosti. Podatak o prevoditelju u zbirci nije naveden, no katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice navodi podatak o Leu Držiću⁴¹ kao prevoditelju, koji je ujedno napisao i pogovor, ističući upravo Karalijčeva kao najboljega suvremenog bugarskog dječjeg pisca. Dodaje da se često morao koristiti i ezopovskim jezikom, kako bi izbjegao službenu cenzuru, poput priče o *Iži Miži i Klan Kanu* u kojoj je opisao borbu bugarskoga naroda protiv samovolje carskih silnika.

³⁹ Karalijčev A. *Pripoviesti*, Zagreb. 1943. Izdanje Matice hrvatske. str. 184.

⁴⁰ Ibid. 185.

⁴¹ http://katalog.nsk.hr/F/YKBTX43RQYEXSHGRIB81HQ1BTKXDA922MFPUMSSG6XKXYLIK8-25431?func=full-set-set&set_number=033950&set_entry=000012&format=999 (pristupljeno 14. siječnja 2021.)

Nešto kasnije kod Izdavačkog poduzeća Mladost, u ediciji *Iz priče u priču*, ponovno se objavljuju Karalijčevljeve priče *Ižo Mižo i Klan Kan* (1958.); *Plašljivac* (1959.) te *Lažitorba* (prev. L. Držić, 1963.), začudnog formata 9, 1 x 6, 4 cm, koji je nastajao kao produkt nakon oblikovanja i rezanja papira u tiskari.

Karalijčevljeve priče *Jesenja priča* i *Divov zarobljenik* (prev. L. Držić) bile su također na popisu lektirnih naslova za IV. razred, prema izboru urednice Nede Bendelje čija je zbirka *Tamo negdje preko gora* u nakladničkom nizu *Dobra knjiga* doživjela čak četrnaest izdanja (1966., 1970., 1972., 1973., 1974., 1975., 1977., 1978., 1980., 1981., 1982., 1983., 1984. i 1989.)

U antologiji *100 najljepših svjetskih bajki* (Stvarnost, 1969.) objavljene su dvije priče A. Karalijčeva u prijevodu Lea Držića - priča *Posljednji zmaj* te priča *Ševa*, dok je priređivačica Dubravka Težak odabrala ponovno objaviti priču *Zašto cvrčak prolazi svijetom neoženjen* u izdanju *Bajke* nakladnika Divič iz 1998.

Zbog bolje preglednosti u Prilogu br. 1. tablica je s ponovljenim izdanjima i novim prijevodima priča Angela Karalijčeva.

Bugarske narodne priče za djecu

Godine 1948. objavljene su *Bugarske narodne priče* (Zagreb: Štamparski zavod „Ognjen Prica“; Beograd: Novo pokoljenje) koje je sakupio, priredio i obradio Marko Marčevski. U njegov su izbor ušle priče o životinjama, koje se ipak razlikuju od priča drugih naroda i imaju posebno nacionalno obilježje.

Školska knjiga pokrenula je 1954. nakladnički niz *Dobra knjiga*, u kojemu se objavljuju isključivo lektirni naslovi za osnovne škole. U tom su nizu objavljene bugarske narodne priče *Starac i njegovi sinovi* te *Carski sin, mrav, orao, roda* i tako ušle u lektirnu građu za peti razred, a ponovljena izdanja doživjela su četiri puta (1963., 1965., 1966. i 1968.)

Ran Bosilek (1886-1958.)

Priče *Kos Bos* (*Iz priče u priču*, Mladost, 1967., s ilustracijama Slavka Barlovića) i *Pametno ovčarče* (zbirka *Zlatna jabuka*, 1930.) jedine su prevedene i objavljene priče Rana Bosileka, jednog od najomiljenih bugarskih pisaca. Bosilek (u hrvatskom značenju bosiljak) pseudonim je Genča Stančeva Negencova, bugarskoga pisca, pjesnika, prevoditelja, jednog od

najzaslužnijih za umjetničko oblikovanje dječjih knjiga u Bugarskoj, urednika dječjih časopisa te dugogodišnjeg predsjednika Društva pisaca za djecu.

Zaključno, nekoć su bugarski dječji pisci bili toliko cijenjeni da su se njihova djela nerijetko dodjeljivala i kao nagrade najboljim učenicima.⁴² Bugarski autori za djecu bili su zastupljeni i u lektirnim naslovima, poput *Jana Bibijana* Elina Pelina, a bugarske narodne priče obavezno su se čitale u petom razredu osnovne škole u dvjema antologijama: *Narodne pripovijetke slavenskih naroda* urednika Tvrtka Čubelića te *Tamo negdje preko gora: izabrane priče* urednice Nade Bendelje. Prijevode poezije za djecu bugarskih autora gotovo da ne bilježimo, osim u antologiji *Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu* (Nakladni zavod Matice hrvatske, 1975.) u kojoj je Zvonimir Balog uključio pjesmu *Mojoj baki* poznate bugarske pjesnikinje Dore Gabe.

Prevoditelji s bugarskog jezika

August Harambašić (1861-1911.)

Aktivan kao pisac, publicist, političar i prevoditelj te gorljivi starčevićanac, Harambašić se družio s brojnim bugarskim studentima na zagrebačkome Sveučilištu. Hrvatska stranka prava, naime, s posebnim se marom odnosila prema bugarskim studentima, osobito nakon poraza srpske vojske od Bugara kod Slivnice 1885., o čemu se često izvještavale novine *Balkan*, pravaškom „listu za zabavu, pouku, umjetnost i književnost“. Harambašić je posjećivao javna predavanja o Bugarskoj, uči čak i bugarski jezik te postaje veliki simpatizer bugarske poezije. Svoj prvi prijevod bugarskih pjesama objavio je još 1872. u časopisu *Vienac*.⁴³ Odabrao je i preveo prvu antologiju bugarske poezije - *Bugarske pjesme* 1886. godine, (naklada Ivana Krajača) osobito važnu danas, kada 135. godina nakon objavljivanja, predstavlja prvu antologiju bugarske poezije, objavljenu izvan granica Bugarske. Harambašić je prevodio i dramu *Apostol* Ilije Milarova, koja je bila postavljena u Hrvatskom narodnom kazalištu 1901.⁴⁴

⁴² Fol, Nikolaj. *Ženidba Mišića Mikija: priča za djecu*. Zagreb : Izdanje Naklade školskih knjiga i tiskarnica Savske banovine u Zagrebu. 1939. posveta: *Nagrada Hršak Verice, odlične učenice IV. c razreda*; osobni fond

⁴³ *Bugarske pjesme*. Pohrvatio August Harambašić. *Vienac: zabavi i pouci*, Zagreb, 1872., br. 11

⁴⁴ Mavrodiev, V. *Teatralnite vrazki između Harvatija i Balgarija*. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 262

Fran Gundrum Oriovčanin (1856-1919.)

Zanimljiva je činjenica da recepcija bugarske književnosti započinje s prevoditeljem Franom Gundrumom Oriovčaninom (1856-1919.), koji je po profesiji zapravo bio liječnik, enciklopedijske naobrazbe, ali i se tijekom života istaknuo i na književnom polju, kao autor proze i putopisa, te književni prevoditelj. Profesionalni put ga je kao liječnika odveo u Bugarsku, gdje je službovao u nekoliko gradova – osim Sofije, proveo je nekoliko godina u Jambolu, Varni, Velikom Trnovu i Ruseu (1889-1894.). Osobno je prijateljevao s tadašnjim najviđenijim bugarskim intelektualcima i književnicima, promovirao je hrvatsku književnost u Bugarskoj, a kroz svoje prijevodno stvaralaštvo među prvim je promotorima bugarske književnosti u nas. Osobito ga je poštovao Ivan Vazov, čija je mnoga djela (pripovijetke, novele, romane *Kazalarska carica* i *Pod jarmom*, poeziju) preveo i objavio u Hrvatskoj, a u Bibliografiju se upisao i kao prevoditelj zbirke feljtona *Baj Ganjo* Aleka Konstantinova koji je doživio dva izdanja.

Zanimljivo je da se već 1898. ističe ime samoga prevoditelja na koricama romana:“ Vazov, Ivan. Pod jarmom: roman iz bugarskog života uoči oslobodjenja ispod turskog jarma godine 1876. Dozvolom piščevom iz bugarskoga preveo Fran S. Gundrum.⁴⁵“ Također bih istaknula obraćanje pisca čitateljima u hrvatskome izdanju, koje istraživači bugarsko-hrvatskih odnosa često ističu:

„Istinskim zadovoljstvom dozvolio sam Vam prevadjanje moga romana „Pod jarmom“ na hrvatski jezik. Osobito me raduje i ushićuje misao vidjeti ga prevedena i na Vašem bratskom jeziku. Srodni po jeziku, po krvi, po čuvstvima, mi Bugari i Hrvati lakše i bolje se razumijemo, nego drugi; sposobniji smo, da prosudimo i pročuvstvujemo uzajamne narodne težnje, tuge i prošlost. Živa stranica bugarske nedavne prošlosti: „Pod jarmom“ s pouzdanjem ide, da traži blagonaklono gostoljublje hrvatskog čitatelja. A hoće li ga naći?

S dubokim počitanjem

Sofija, 16. studenoga 1897.⁴⁶“

Fran Gundrum je nakon povratka iz Bugarske ostatak života proveo u Križevcima, radeći kao ravnatelj Gradske bolnice i organizator kulturnoga života u svome gradu.

⁴⁵ Vazov, Ivan. Pod jarmom: roman iz bugarskog života uoči oslobodjenja ispod turskog jarma godine 1876. Dozvolom piščevom iz bugarskoga preveo Fran S. Gundrum. Sa slikom i životopisom pisca. Križevci: Brzotiskom G. Neuberga, 1898., 474 str. i „Razjašnjenja“

⁴⁶ ibid. str. 8

Ljudevit Krajačić (1882-1970.)

Osim pedagogijom, kroz rad u Hrvatsko pedagoško-književnom zboru, bavio se i književnim radom kao autor tekstova za djecu, ali i književni prevoditelj sa češkog, ruskog i bugarskog jezika. Također, može se pohvaliti najdugovječnijim stažom urednika dječjeg časopisa *Smilje– zabavno poučnog lista sa slikami za mladež* (1918-37) . Josip Škavić ističe da „s Krajačićem započinje nova era u našoj omladinskoj kulturi, jer je umio da kao redaktor u „Smilju“ praktično svojim radom propagira jedno novo, savremeno shvaćanje rada u području lijepe knjige za omladinu.“⁴⁷

Na hrvatski je preveo dvije zbirke priča za djecu *Izabrane bugarske pripovijetke: sa slikama* (1929.) i *Čudesno carstvo: odabrane priče i bajke savremenih bugarskih pripovjedača* (1938.), te tri dječja romana Nikolaja Fola: *Čudesne pustolovine Meška i prijatelja mu Ježa-kneza* (1938.); *Vragolan i vragolanka* (1939.) te *Ženidba Mišića Mikija* (1939.)

Ivan Esih (1898-1966.)

se s bugarskim jezikom upoznao kao student slavistike u Pragu. U svojoj bogatoj karijeri bavio se ne samo književnim prevođenjem, nego se dokazao i na polju publicistike, leksikografije, knjižničarstva i arhivistike u Institutu za književnost JAZU. Godine 1934. objavio je prvi sveobuhvatniji *Pregled bugarske književnosti*⁴⁸ Posjetio je kao član književne delegacije i Sofiju 1942., nakon čega su uslijedili njegovi brojni prijevodi. Gančo Savov, jedan od najplodnijih prevoditelja hrvatske književnosti na bugarski svjedočio riječima Dragutina Tadijanovića o dr. Esihu: „*Dr. Esih je bio izuzetan bibliograf i slavist, odličan poznavatelj bugarske književnosti. Prevodio je, sistematizirao podatke i održavao kontakte – poput pravog imenika! I sve je provjeravao da najsitnijih detalja. Što god bi mi zatrebalo vezano uz bugarsku književnost, kod njega bih nalazio. Imao je zaista nevjerojatan arhiv*⁴⁹“. Preveo je romane *High-Life: roman iz bugarskog društvenog života* Dimitra Šišmanova (1926.), *Bregalnica: tragedija bugarskoga naroda* Mihaila Kremena (1925.); *Izabrane novele* Ivana Šišmanova (1927.), novele *Žetelac* Jordana Jovova (1933.) i *Legende Svete Sofije* Stojana Zagorčinova (1943.). Sve

⁴⁷ Škavić, Josip. članak *Ljudevit Krajačić*. Pedesetogodišnjica Hrvatskog pedagoškog zbora, Zagreb. 1923.

⁴⁸ Esih, Ivan. *Pregled bugarske književnosti*. Zagreb. 1934. Jeronimska knjižnica ; knj. 428.

⁴⁹ Savov, G. Dragutin Tadijanovič. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 217.

je svoje prijevode opremao iscrpnim predgovorima. Nakon 1944. prestaje se aktivno baviti prevođenjem bugarske književnosti.

Joza Živković (1906-1966.)

pisao je brojne književne tekstove za djecu i odrasle, kao i kulturne kronike u kojima je pratio bugarsko-hrvatske književne i kulturne veze tridesetih i četrdesetih godina 20. stoljeća. Bavio se, uz nastavnički rad, publicistikom i književnim prevođenjem sa francuskog i južnoslavenskih jezika koje je studirao, te njemačkog i ruskog. Godine 1938. i 1940. proveo je na studijskom boravku u Sofiji. Uz Ivana Esiha sudjelovao je kao književni prevoditelj u prvom službenom posjetu Bugarskoj 1942. godine. Umirovio se kao profesor hrvatskog jezika i književnosti u Srednjoj školi Krapina, kojoj je ostavio svoju biblioteku. U početku je prevodio zajedno s Dobrišom Cesarićem i D. Tadijanovićem, o čemu piše. Zanimljivo je sjećanje Dragutina Tadijanovića na Živkovića: „*Bugarsku književnost prevodio sam s mojim zemljakom Jozom Živkovićem, koji je živio do 1966. godine. Najprije se teško snalazio, poslije je toliko zavolio bugarsku književnost da je preveo neki bugarski roman sa francuskog. Ali postupno se zbližio s jezikom i te su poteškoće nestale. S njime i drugim našim pjesnikom i prijateljem Bugarske, Gustavom Krklecom, 1947. sastavili smo bugarski dio obimne antologije slavenskih književnosti, gdje je Joza preveo najviše djela, a ja Angela Karalijčeva i još neka druga*⁵⁰.“ Preveo je romane *Imanje na granici* J. Jovkova (Zagreb, Nakladni zavod Jos. Čaklović K. D., 1941.); *Crni ne postaju bijeli* Vladimira Poljanova (Zagreb, Naklada knjižare Preporod, 1941.), pripovijest za djecu *Zozo Aleksandra Spasova* (Zagreb, Knjižnica ustaške uzdanice. 1942.), *Pripoviesti* Angela Karalijčeva (Zagreb, Izdanje Matice hrvatske, 1943.) te roman za djecu *Jan Bibijan: nevjerovatni doživljaji jednoga dječaka* (Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943.), novelu *Geraci* Elina Pelina (Zagreb, Nakladni zavod Hrvatske, 1949.) i pripovijetke *Večeri u Antimovskom hanu* Jordana Jovkova (Zagreb, Nakladni zavod Hrvatske, 1949.). nerijetko je pisao pod pseudonimom J./Ž. Rastuški ili šiframa: Ž., J. Ž., Ž. J. i J. R.⁵¹

Leo Držić (1910-1986.)

hrvatski je prevoditelj i prozaik. Prevodio je s engleskoga, njemačkoga, francuskoga i bugarskoga jezika. Godine 1952. sudjelovao je u osnivanju Društva hrvatskih književnih

⁵⁰ Savov, G. Dragutin Tadijanovič. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 218.

⁵¹ Živković, Joza. // Enciklopedija hrvatskog Zagorja. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2017.

prevoditelja i obnašao dužnost predsjednika u nekoliko mandata. Za bugarsku se književnost zainteresirao kroz hobi, filateliju, izvještavajući u hrvatskim filatelističkim časopisima o bugarskim markama⁵². Od kraja tridesetih sve do sedamdesetih marljivo prati i piše u hrvatskoj periodici o bugarskim književnim djelima; prevodio je djela E. Pelina, A. Karalijčeva, A. Nakovskog, M. Marčevskog i P. Spasova te posebno vrijedi istaknuti prijevod romana Duhan Dimitra Dimova (Zora, 1965.). U osobnom arhivu Lea Držića ostalo je još neobjavljenih prijevoda bugarske književnosti, uslijed nepovoljnih društveno-političkih odnosa između Hrvatske i Bugarske, poput zbirke priča Emila Koralova *Svakomu ono što ga pripada* (tiskara je primila rukopis, te ga ubrzo bila primorana vratiti) i igrokaza *Čudnovato putovanje*; te rukopis prijevoda *Sinovi pećina* Marka Marčevskog, u kojemu je vlastoručno napisao „Otkupljeno – Mladost, Zagreb (netiskano radi „informbiroovskog“ razlaza s Istočnim blokom)⁵³.

Ivo Balentović (1913-2001.)

također je bio plodonosan prozaist, pjesnik, putopisac, publicist i novinar. Za vrijeme Drugog svjetskog rata (1942-45) u Sofiji je bio angažiran kao novinar, prikupljajući građu za monografiju o Bugarskoj, prijateljiivši se s mnogim viđenim bugarskim intelektualcima i piscima. S obzirom na to da nije sudjelovao u partizanskom pokretu, profesionalni razvoj i angažman uvelike mu je otežavan, osobito nakon kompliciranja odnosa s Bugarskom nakon 1948. Bio je aktivan član *Društva hrvatskih književnika*, *Društva hrvatskih književnih prevodilaca* te *Matice hrvatske*. U svakom broju časopisa *Susreti* koji je objavljivao (1967-93.) objavljivao je prijevode bugarskih književnika.

Vesna Parun (1922-2010.)

Susret s dvoje bugarskih književnika, Radojem Ralinom i Blagom Dimitrovom, na ORI 1947. kada su gradili prugu Šamac – Sarajevo bio je presudan u književnom životu Vesne Parun jer ju je dugoročno orijentirao prema bugarskoj književnosti. Pet je godina pjesnikinja provodila na potezu od Zagreba do Sofije, dok ju bugarska Državna sigurnost 1967. nije ekstrahirala iz zemlje, nakon sedam parnica, pod optužbom da je za svoga boravka u Bugarskoj zapravo špijunirala za Tita, prinudivši je čak i da razvrgne brak s bugarskim glumcem Ljubenom Žekovim. Parun je iza sebe ostavila prepjeve dviju poetskih zbirki *Poeziju* Penje Peneva

⁵² Glasnova, D. Prevoditelj Leo Držić – Ambasador Bugarske književnosti i kulture. // Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika. / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2019. str. 218.

⁵³ Glasnova, D. Prevoditelj Leo Držić – Ambasador Bugarske književnosti i kulture. // Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika. / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2019. str. 222.

(Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb, 1971.) te *Viteški zamak* Hrista Jasenova (vlastita naklada, Stubičke Toplice, 2006.). Dok je još boravila u Bugarskoj i bila njome inspirirana 1964. objavila je zbirku *Vjetar Trakije* koja još uvijek čeka objavljivanje na bugarskom jeziku. Paruničini prijevodi i prepjevi bugarske poezije objavljuvani od šezdesetih godina naovamo u književnim časopisima okupljeni na jednom mjestu mogli bi sačinjavati posve relevantnu antologiju bugarske poezije dvadesetog stoljeća.

Dragutin Tadijanović (1905-2007.) i Gustav Krklec (1899-1977.)

Nakon svjetskog kongresa P.E. N.-a u Dubrovniku 1933. započinje veliko prijateljstvo bugarskih pjesnika – Dragutina Tadijanovića i Dragutina Domjanića s pjesnicima s bugarske strane: Dorom Gabe, Janom Jazovom, Elisavetom Bagrjanom, Aleksandrom Balabanovim, koje još više jača i reflektira se na objavljivanje bugarskih autora nakon službenog posjeta Sofiji 1942., na kojemu je sudjelovao i Tadijanović. Osim njega, bugarsku je književnost desetljećima je promovirao i Gustav Krklec što kao književni urednik, što kao prevoditelj, prevodeći uz pomoć Ilije Beškova, bugarskoga umjetnika i slikara.

2. Zaključak

Recepcija pojedine nacionalne književnosti u prijevodu određena je u najvećoj mjeri političkim kontekstom određenog razdoblja, što se odnosi na recepciju bugarske književnosti u hrvatskome prijevodu. To pokazuje i bibliografija *Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj*, koja je sastavni dio rada.

Dok prva prevedena književna djela krajem 19. i početkom 20. st., koja tematiziraju zajedničku povijesnu traumu i zajedništvo u empatiji, bude ozbiljno zanimanje za bugarsku književnost, ono ipak opada u periodu nakon I. svjetskog rata, ulaskom Hrvatske u sastav Kraljevine Jugoslavije. Prijevodna produkcija ponovno jača četrdesetih godina, potaknuta institucionalizacijom kulturnih veza između NDH i tadašnje Carevine Bugarske. Komunistički režim nakon 1944. nameće strogu kontrolu prijevodne produkcije i izdavaštva te se u desetljećima koja slijede objavljuju ugl. nomenklaturni pisci koji u vrijeme objavljivanja svojih djela u Hrvatskoj nerijetko obnašaju dužnosti predsjednika *Društva bugarskih književnika* ili ravnaju državnim kazalištem. Potpuni pad zanimanja za bugarske pisce osjeti se već sredinom sedamdesetih i traje sve do početka dvijetisućitih, kada se i političko-kulturni odnosi između Bugarske i Hrvatske oporavljaju. U posljednja se dva desetljeća bilježi razmjerno velik porast

u broju prevedenih naslova, što bi se moglo pripisati općoj popularizaciji suvremene bugarske književnosti.

Sva književna djela prevedena su izravno s bugarskog jezika, izuzev prijevoda romana *Ian Bibian : nevjerojatne avanture jednog mangupa* (2020.) i *Ian Bibian na mjesecu* (2021.) autora Elina Pelina, koja su prevedena posredno s engleskog jezika.

Nedostatnost prevedenih književnih djela s bugarskog na hrvatski jezik, u usporedbi s drugim nacionalnim književnostima, pojašnjava donekle i činjenica da je Katedra za bugarski jezik i književnost osnovana pri Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu osnovana tek 2005. godine. No, svakako vrijedi istaknuti trud studenata Katedre za bugarski jezik i književnost FFZG-a koji su već objavili nekoliko vrijednih publikacija, zastupljenih u bibliografiji.

U svrhu postizanja još višeg stupnja informiranosti raspoređivanje prikupljene građe valjalo bi proučiti i sadržajno obraditi bibliografske jedinice te potom građu sadržajno obraditi. No, bibliografija u ovakvom obliku može poslužiti kao polazišna osnova za daljnja istraživanja kako prijevoda, tako i prevoditeljskih trendova te kao pomagalo za daljnji stručni i znanstveni rad o ovoj temi.

Na koncu bih istaknula da nije slučajno osobita pozornost pridana prevoditeljima jer nerijetko upravo zahvaljujući tim pojedincima, a ne institucijama i službenim kulturnim politikama, književne su veze opstajale i u najtežim trenucima. U godini objavljivanja ovoga rada (2021.) navršava se nekoliko obljetnica važnih za prevoditelje s bugarskog jezika: 160. godina od rođenja, tj. 110 od smrti Augusta Harambašića, koji nam je podario prvo cjelovito književno djelo prevedeno s bugarskog, *Bugarske pjesme*; 165 godina od rođenja Frana Gundruma Oriovčanina; 55 godina od smrti Ivana Esiha i Joze Živkovića; 35 godina od smrti Lea Držića i 20 godina od smrti Ive Balentovića.

Stručni doprinos objavljen unutar okvira ovog diplomskog rada, tj. ove Bibliografije, prepoznajem u činjenici da će po prvi puta na jednom mjestu biti prikazana prijevodna produkcija bugarske književnosti u hrvatskom kontekstu kao prilog intertekstualnom, recepcijskom dijalogu dviju književnosti.

Drugim riječima, ovom bi se bibliografijom moglo skicirati ogledanje jedne kulture u drugoj, u ovom slučaju – bugarske slike u ciljnoj hrvatskoj kulturi, tj. iščitati višestoljetni dijalog u obliku bibliografije prijevoda.

3. Literatura:

1. Balčeva, A. *Stilijan Čilingirov i Hrvatska – jedna neproučena stranica bugarsko-hrvatskih kulturnih veza.* // *Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika* / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : HAZU, Razred za društvene znanosti, 2019. Str. 157.-176.
2. Bogavac, B. *Blaga Dimitrova : Ljudi su bili navikli da čitaju ne samo između redova, nego i između stranica i između poglavlja* // *Razgovori u Parizu.* / Drugo dopunjeno izdanje. Bar : Kulturni centar Bar, 2008. Str. 427-441.
3. Božilova, R. *D-r. Fran Gundrum i balgarite.* // *Balgari i Harvati v jugoistočna Evropa VII-XXI. vek.* / ur. Rumjana Božilova. Sofija : Gutenberg, 2006. Str. 203-219.
4. Božilova, R. *Bugari i Hrvati kroz stoljeća : razvoj bugarsko-hrvatskih osnosa.* // *Hrvatska revija*, 3(2007.), Str. 55-59. Dostupno na <https://www.matica.hr/hr/347/bugari-i-hrvati-kroz-stoljeca-21019/> (pristupljeno 29. 10. 2021.)
5. *Bregalnička bitka.* // Krležijana. Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na: <https://krlezijana.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1331> (pristupljeno 15.3.2021.).
6. Brozović, N. *Bugarske pjesme Augusta Harambašića.* // *Odnosi Hrvata i Bugara od X. do XIX. stoljeća s posebnim osvrtom na vrijeme Dubrovačke Republike.* / Uredništvo Dalibor Brozović et al. Zagreb : Hrvatsko-bugarsko društvo, 2003. str. 163-178.
7. Bučar, F. *Uzajamni književni rad Hrvata i Bugara.* // *Hrvatska revija.* God. XV., br. 10. (1942), Str.565-566.
8. Bugarska. // *Hrvatska enciklopedija.* Mrežno izd. Zagreb : Leksikografsko izdanje Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=10026> (pristupljeno 29. 4. 2021.)
9. *Bugarska književnost.* // *Povijest svjetske književnosti.* / uredili Frano Čale .. [et al.]. Zagreb : Mladost, 1975. Str. 471-521.
10. *Bugarska - najtužnije mjesto na svijetu.* // *Hrportfolio.* Dostupno na: <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/bugarska-najtužnije-mjesto-na-svijetu-15784> (pristupljeno 6. 5. 2021.)
11. Esih, Ivan. *Pregled bugarske književnosti.* Zagreb : Hrv. knjiž. društvo sv. Jeronima, 1934. Str. 16 (Jeronimska knjižnica, knj. 428.)
12. Glasnova, D. 125 godina od rođenja Rana Bosileka. Dostupno na: <http://www.bugari-u-hrvatskoj.com/hr/125-godina-od-rodenja-rana-bosileka/> (pristupljeno 6. 4. 2021.)
13. Glasnova, D. *Prevoditelj Leo Držić – Ambasador Bugarske književnosti i kulture.* // *Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika.* / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2019. Str. 215-229.
14. Hameršak, M. (2006). *Osnovnoškolska lektira između kanona i popisa, institucija i ideologija.* *Narodna umjetnost*, 43 (2), 95-113. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/23195>
15. Igov, S. *Istorija nove bugarske književnosti.* Beograd : Filip Višnjić, 2004. Str. 475
16. Kočankov, N. *Balgarija i Nezavisimata daržava Harvatija.* (1941-1944). // *Balgari i Harvati prez vekove.* / Ur. Rumjana Božilova. Sofija. Gutenberg, 2003. Str. 212-222.
17. Konev, I. *Nie sred drugie i te sred nas : balkanistični studii* / Sofija : D’ržavno izdatelstvo Nauka i izkustvo, 1972. Str. 320.

18. Mavrodiev, V. *Teatralnite vrazki meždu Harvatija i Balgarija*. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 257-264.
19. Mihanović Salopek, H. (ur.) (2011) *Istaknute hrvatske i bugarske intelektualke u znanosti i umjetnosti*, Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog hrvatsko-bugarskog skupa održanog u Zagrebu 28. i 29. rujna 2009. Zagreb, Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe, HAZU.
20. Mihanović-Salopek, H. *Uloga grofovske obitelji Pejačević u prosvjeti i kulturnoj interferenciji Bugarske i Hrvatske* // Zbornik međunarodnog znanstvenog skupa „Država, obšestvo i kultura na Bulgari i Hrvati VII-XXI vek“ / Rumjana Božilova (ur.). Sofija, Bugarska: Bugarska akademija na naukite / Institut po balkanistika, 2009. str. 190-210
21. Mihanović-Salopek, H. Hrvatsko-bugarska književna suradnja. Dostupno na: <https://www.matica.hr/kolo/488/hrvatsko-bugarska-knjizevna-suradnja-25933/> (pristupljeno 16. 12. 2020.)
22. Mihanović-Salopek, H. *Harambašićeve „Bugarske pjesme“ u kontekstu romantičarske stilske formacije*. // Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika. / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2019. Str. 11-24.
23. Mindova, Lj., *Poetesata i daržavna sigurnost. Vesna Parun i Balgaria*. // Bugari i Zagreb : Povijest, kultura i politika. / Uredili Damir Karbić et. al. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2019. Dostupno na: <https://litternet.bg/publish30/ludmila-mindova/vesna-parun.htm> (18. svibnja 2021.)
24. Nazarska, Georgeta. (2019). Интелектуалката Вера Бояджиева-Фол (1893-1989). 2019. 46-85., Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/335601181_Intelektualkata_Vera_Boadzieva-Fol_1893-1989/link/5d6f64f692851c1b3b279e1f/download (18. 5. 2021.)
25. Nonev, B. *Jordan Jovkov kao čovjek i umjetnik*. // Hrvatska revija. God. XV., br. 4. (1942), Str.185/189.
26. Prijevodi dječje književnosti: pogled iz Hrvatske. / Uredile Smiljana Narančić Kovač, Ivana Milković. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu; Učiteljski fakultet, 2019. (monografija)
27. Prva izložba dječje i omladinske knjige : otvara se 5. VI. 1938. u 11 sati prije podne u umjetničkom paviljonu u Zagrebu i traje do 20. VI. 1938. Katalog izložbe. Zagreb : Knjižara Vasić (Vasić i Horvat), 1938.
28. Radić, S. *Obnovljena Bugarska : [od 1878. do 1913.]: poglavlja o bugarskom narodnom preporodu, oslobodjenju i ujedinjenju*. Zagreb : Slavenska knjižara St. i M. Radić, 1917., Str. 205
29. Savov, G. *Fran Gundrum*. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 230-232.
30. Savov, G. *Dragutin Tadijanović*. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 216-219.
31. Savov, G. *Joza Živković*. // Episkop Josip Juraj Štrosmajer i Balgarite : Harvatskijat intelektualen elit i Sofija. Sofija : Sdruženie „Episkop Juraj Štrosmajer“, 2009. str. 218.

32. Sučić, S. *Bugarska i Bugari u hrvatskoj knjizi kroz stoljeća : Prilozi bibliografiji bugarsko-hrvatskih kulturnih veza.* // *Država, društvo i kultura Bugara i Hrvata VII. – XXI. St.* / ur. Rumjana Božilova et. al. Sofija : Gutenberg, 2009. str. 135-190.
33. Škavić, Josip. *Ljudevit Krajačić.* // *Pedesetogodišnjica Hrvatskog pedagoškog zbora.* / Ur. S. Širola, T. Ivkanec. Zagreb. 1923.
34. *Tko je tko u NDH : Hrvatska 1941. – 1945.* / glavni urednik Darko Stuparić. Zagreb : Minerva, 1997.
35. Turčinec, Z. *Izdavači/nakladnici u Nezavisnoj državi Hrvatskoj.* // *Časopis za suvremenu povijest.* Zagreb : Učilište hrvatske kopnene vojske „Petar Zrinski“, God. 32, br. I.(2000.), Str. 51-71. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/207127> (pristupljeno 6. 12. 2020.)
36. Živković, J. *Nova bugarska lirika.* // Zagreb – Sofia : Hrvatsko – bugarska smotra. Zagreb : Hrvatsko bugarsko društvo u Zagrebu ; Bugarsko – hrvatsko društvo u Sofiji. God. I. Broj 1. 1942, str. 47-63.
37. Živković, J. *Posjet hrvatskih književnika u Bugarskoj.* // Zagreb – Sofia : Hrvatsko – bugarska smotra. Zagreb : Hrvatsko bugarsko društvo u Zagrebu ; Bugarsko – hrvatsko društvo u Sofiji. God. I. Broj 1. 1942, str. 77-78
38. Živković, J. *Bugarska kulturna kronika u prvom četvrtljeću 1942.* // *Hrvatska revija.* God. XV., br. 6.(1942), Str. 339/344.
39. Živković, J. *Kulturna kronika : Bugarski glasovi o nama.* // *Hrvatska revija,* God. XV., br. 7.(1942), Str. 395-396.
40. Živković, J. *Prvi službeni posjet hrvatskih književnika Bugarskoj.* // *Hrvatska revija,* God. XV., br. 9(1942.), Str. 507-511.
41. Živković, J. *Dimitar Šišmanov : U povodu novele „Gošća u ponoć“.* // *Hrvatska revija.* God. XV., br. 11. (1942), Str.679-680.
42. Živković, Joza. // *Enciklopedija hrvatskog Zagorja.* Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2017.
43. Židovec, V. *Bugarska kroz vjekove i danas.* Zagreb : Knjižara Preporod, 1944.

Prilog br. 1 Tablica s ponovljenim izdanjima i novim prijevodima priča Angela Karalijčeva

Rbr	NAZIV PRIPOVJETKE	ZBIRKA	GODINA IZD.	PREVODITELJ
1	Advokat	Humoreske, pikanteske	1908.	s. n.
		Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Geraci	1949.	Joza Živković
		Čovjek za kojeg se svi brinu (naziv Odvjetnik)	1956.	Leo Držić
2	Nesreća	Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Čovjek za kojeg se svi brinu (naziv Odvjetnik)	1956.	Leo Držić
3	Učiteljeva duša	Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Čovjek za kojeg se svi brinu (naziv Odvjetnik)	1956.	Leo Držić
4	Geraci	Na brazdi	1949.	Joza Živković
		Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Geraci	1949.	Joza Živković
5	Kraj vodenice	Doživljaji popa Pentefrija	1923.	s. n.
		Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
6	Kumovi gosti	Doživljaji popa Pentefrija	1923.	s. n.
		Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Geraci	1949.	Joza Živković
		Na brazdi	1949.	Joza Živković
7	Na brazdi	Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Na brazdi	1949.	Joza Živković
8	Vila	Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Tisuću najljepših novela <i>[tisuću svjetskih pisaca]</i>	1934.	Ivan Esih
		Čovjek za kojeg se svi brinu (naziv Odvjetnik)	1956.	Leo Držić
9	Braća	Izabrane novele	1927.	Ivan Esih
		Na brazdi	1949.	Joza Živković
		Geraci	1949.	Joza Živković
10	Zemlja	Zemlja	1952.	s. n.
		Čovjek za kojeg se svi brinu	1956.	Leo Držić

Popis grafikona

Grafikon 1. Podjela prijevodne bugarske književnosti po starosnoj dobi čitatelja

Grafikon 1. Žanrovska podjela bugarske književnosti za odrasle

Grafikon 1. Žanrovska podjela bugarske književnosti za djecu

Bibliografija prijevoda bugarske književnosti objavljenih u Hrvatskoj :

izvor za proučavanje književno – kulturnih i nakladničkih veza

Sažetak

Recepcija pojedine nacionalne književnosti u prijevodu određena je u najvećoj mjeri političkim kontekstom određenog razdoblja, što se odnosi na recepciju bugarske književnosti u hrvatskome prijevodu. To pokazuje i bibliografija u ovom radu. Prijevodna produkcija bugarske književnosti u hrvatskom kontekstu bilježi stalne uspone i padove – djela objavljena krajem 19. st. i početkom 20. st. bilježe ozbiljno zanimanje za bugarsku književnost, koje opada u međuraću, te ponovno jača četrdesetih godina, institucionalizacijom kulturnih veza između NDH i Carevine Bugarske. Komunistički režim nakon 1944. nameće strogu kontrolu nakladništva te se objavljuju ugl. nomenklturni pisci. Potpuni pad zanimanja traje od sredine sedamdesetih do početka dvijetisućitih, kada se i političko-kulturni odnosi s Bugarskom oporavljaju. Posljednja dva desetljeća bilježe razmjerno velik porast prijevoda, što bi se moglo pripisati općoj popularizaciji suvremene bugarske književnosti. Stručni doprinos ove Bibliografije prepoznajem u činjenici da će po prvi puta na jednom mjestu biti prikazana prijevodna produkcija bugarske književnosti u hrvatskom kontekstu kao prilog intertekstualnom, recepcijskom dijalogu dviju književnosti.

Ključne riječi: recepcija bugarske knjizevnosti, recepcija prijevodne knjizevnosti, bugarska knjizevnost, bibliografija

Bibliography of translations of Bulgarian literature published in Croatia: a source for studying literary, cultural and publishing relations

The reception of a national literature in translation is largely determined by the political context of a particular period. This has also been the case when it comes to the reception of Bulgarian literature in Croatian translation, as shown by the bibliography of translations included into this thesis. Bulgarian literature in Croatian translation has seen some steady rises and falls over time – the works published in the late 19th and early 20th centuries display a considerable interest in Bulgarian literature, which then declined in the interwar period and strengthened again in the 1940s, due to the institutionalized cultural relations between the Independent State of Croatia (NDH) and the Third Bulgarian Tsardom. After 1944, the communist regime controlled the publishing industry very strictly and published exclusively ideologically adequate writers. The complete decline in interest lasted from the mid-1970s to the early 2000s, when political and cultural relations with Bulgaria recovered. The recent two decades have seen a relatively large increase in translations, which could be attributed to the general popularization of contemporary Bulgarian literature. This thesis gathers and presents Croatian translations of Bulgarian literature in one place for the first time, as a contribution to the intertextual dialogue of the two literatures from the reader's perspective.

Key words: the reception of Bulgarian literature, the reception of literature in translation, Bulgarian literature, bibliography